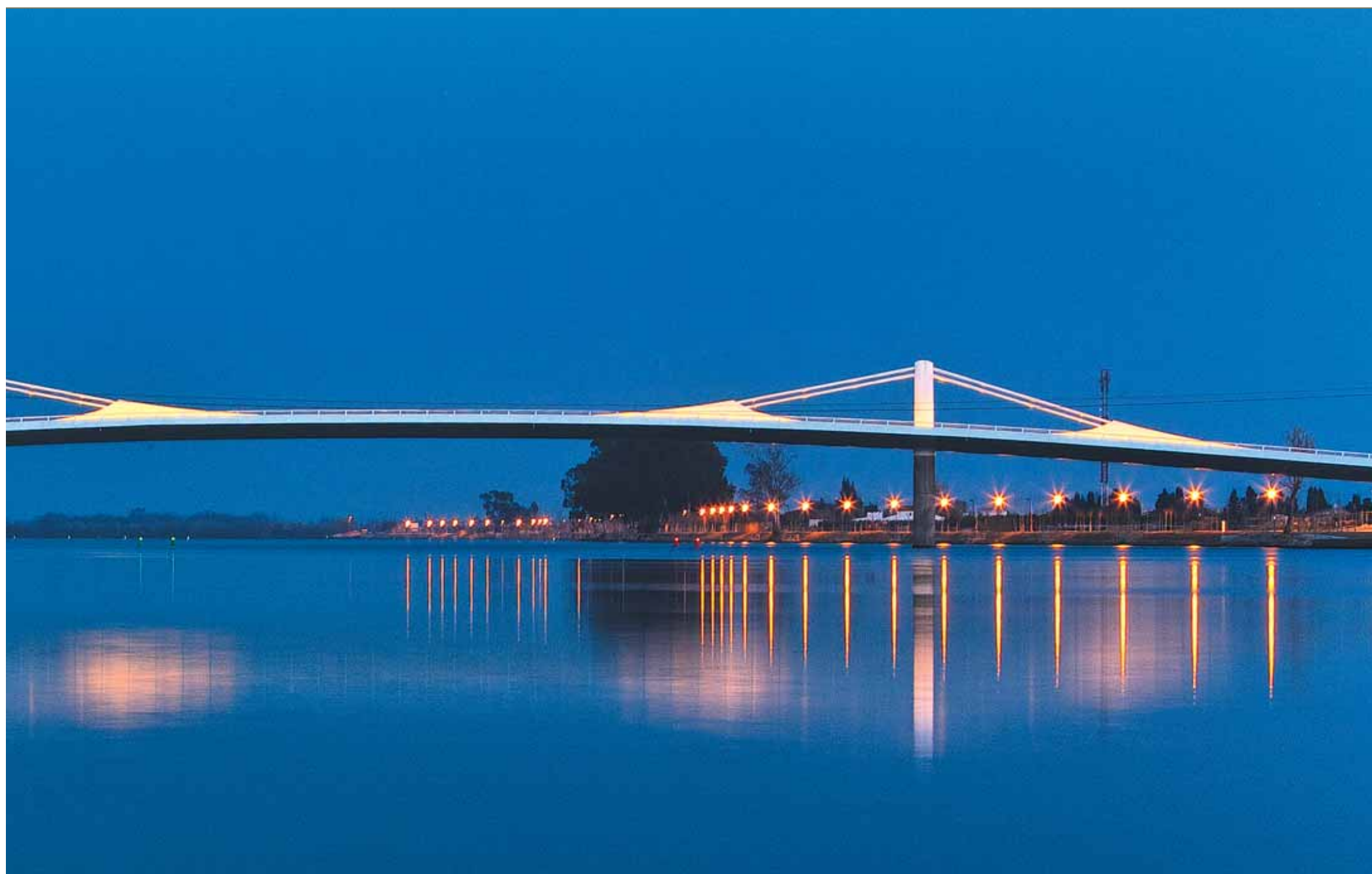

SOLDÓ

Informatiu del
Parc Natural del Delta de l'Ebre

Hivern - primavera 2011

número 36

▲ **La UE atorga un Life+ al Delta**

▲ **Refugis per a rates penades**

▲ **Nous itineraris en bicicleta**

▲ **Estat de conservació del fartet**

SUMARI**Notícies del Parc**

- El Parc Natural obté el premi d'accessibilitat 2010
Conferència Deltanetp. 3
Renovada la rampa del mirador Albert Rullp. 4
La UE concedeix un projecte Life+ al Deltap. 5
Nou curs per acreditar-se com a punt d'informació del Parc
Ecoetiqueta ecològica europeap. 8
L'itinerari dels Ullals, a puntp. 9
Lliurada la candidatura de les TE a Reserva de la Biosferap. 10
Resum actuacions CETS 2010p. 12
Camp de treball al Trabucadorp. 13
S'avancen els recats de peixos
Juga i descobreix les ausp. 14
L'art contra el canvi climàticp. 15
Primeres jornades espanyoles sobre l'anguilap. 16
Caixes refugi per a rates penades ...p. 17

Coneguem el Parc

- Itinerari ciclista número 7**p. 20
Itinerari ciclista número 8p. 21
El delta de l'Ebre i les migracions de papallonesp. 22

La Recerca al Parc

- Estat de conservació del fartet**p. 24
El tritó palmat, un amfibi oblidat ...p. 26
Estat de conservació de la sosa de florp. 29

Publicacions i webs

- Publicacions d'interès**p. 33
Pàgines de consulta a Internetp. 35

Agenda

- Sortides i jornades**p. 37

Serveis del Parc

- Adreces i telèfons d'interès**
Sol·licitud de permisos i subvencionsp. 39

Contraportada

De pont a pont

Foto portada: 'lo Passador', de M. Cebolla.

C

omencem el 2011 amb esta nova edició del Soldó i en un context de canvis polítics i econòmics que de ben segur marcaran el

nostre dia a dia.

El nou govern de la Generalitat de Catalunya, sorgit de les passades eleccions del mes de novembre, ha reestructurat els departaments de manera que s'ha suprimit el que era Departament de Medi Ambient i Habitatge, se n'han distribuït les competències entre els departaments d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural (AAM) i el de Territori i Sostenibilitat (TES). Els parcs naturals, que estem a la Direcció General de Medi Natural i Biodiversitat, hem quedat ubicats dins l'estructura de l'AAM.

D'altra banda, la situació pressupostària és encara incerta. Amb els pressupostos prorrogats, a l'espera de la confecció dels nous per al 2011 i l'aplicació de restriccions per

tal de fer front al dèficit de la Generalitat, la dotació del Parc se veurà, presumiblement, afectada, i no sabrem definitivament quina serà fins ben avançat l'any.

Tot i així, el 2011 és un any ple de reptes importants per al Parc Natural del Delta de l'Ebre: la renovació de la Carta europea de turisme sostenible, assegurar el servei d'informació als centres de visitants, la tramitació del Pla especial, la lluita contra la plaga del caragol maçana, la candidatura de es Terres de l'Ebre com a Reserva de la Biosfera, etc.

Reptes que haurem d'encarar més que mai amb la màxima eficàcia i eficiència, fent, com ens demana el president Mas, amb menys, més i millor. Treballant per aportar el nostre granet d'arena a la lluita contra esta crisi des del plantejament que tantes vegades hem reivindicant, la conservació del nostre patrimoni natural com un valor afegit als productes del Delta i al turisme sostenible.

Director: **F. Vidal**

Coordinació: **Xavier Abril**

Consell de redacció:

Àrees d'Ús Públic, Infraestructura i Recerca

Correu electrònic SOLDÓ:

pndeltaebre.dmah@gencat.cat

Col·laboradors:

IRTA-PA, G. Fornós, C. Thevenot, N. Franch, I. Ripoll, J.M. Queral, X. Porres, P. Luque, Q. Pou, M. Clavero, M. Garrido, M. Guardiola, A. Petit, E. Batriu, R. Navarro, A. Bo, D. Martí i Irma.

Editen...

Generalitat de Catalunya
 Departament d'Agricultura, Ramaderia,
 Pesca, Alimentació i Medi Natural

Parc Natural
 del Delta de l'Ebre

DL- 1663/1994 ISSN: 1696-0831

Fotos:

X. Abril, S. Fortuño, P. Luque, M. Cebolla, P.J. Jiménez, J. Queral, ACMA, X. Porres, S. Ribaes, M. Estorach, C. Thevenot, I. Ripoll, N. Franch, J. Rodríguez-Gerada, C. Domingo, M. Guardiola i arxiu PNDE.

Assessorament lingüístic:

Maite Cot Ardévol

Publicitat: **L'Ebre**

Disseny i maquetació: **Vicky Curto**

Capçalera:

Frank Il·lustració i Disseny

La DIPUTACIÓ
 de TARRAGONA
 col·labora amb
 la gestió
 del Parc Natural
 des de 1987

El Parc Natural del Delta de l'Ebre obté el Premi d'accessibilitat en espais naturals protegits 2010

El premi, atorgat per l'obra social de Caja Madrid i dotat amb 20.000 euros, ha recaigut sobre el Parc Natural del Delta de l'Ebre pel seu projecte de millora de l'accessibilitat en els equipaments d'ús públic del Parc.

A finals d'octubre, se va lliurar a la Casa Encendida de Madrid la segona edició del Premi Obra Social Caja Madrid d'Accessibilitat en Espais Naturals Protegits 2010. L'entitat lliura este guardó com a recompensa als esforços realitzats en matèria d'accessibilitat universal als Espais naturals protegits (ENP) a aquells organismes, associacions o

Els Ullals, destinataris del premi d'accessibilitat en espais naturals 2010

institucions que hagen desenvolupat els millors projectes en este àmbit. Al lliurament van ser-hi presents Cristina Rodríguez Porrero, directora del Centre Estatal d'Autonomia Personal i Ajudes Tècniques CEAPAT-IMSERSO; Marta Múgica de la Guerra, coordinadora d'EUROPARC-Espanya i José Antonio Mijares Bermejo, director del Departament de Projectes de Medi Ambient d'Obra Social Caja Madrid.

A més a més de ser territoris preferents per a la conservació de la natura, els Espais naturals protegits (ENP) complixen altres funcions ambientals i socials, entre les quals trobem la provisió de llocs per a l'educació, el gaudi i l'oci dels ciutadans. En els darrers anys, a mesura que les persones amb necessitats especials han aconseguit majors graus d'integració econòmica i social, estos aspectes han cobrat una marcada rellevància.

Recorregut adaptat de l'Ecomuseu.

ACMA

Cedida

És el segon premi de Caja Madrid que rep el Parc en tres anys.

El premi, organitzat per Obra Social Caja Madrid, FUNGOBE/EUROPARC-Espanya i CEAPAT-IMSERSO, reconeix els organismes i associacions que duen a terme les millors experiències per al disseny universal i l'accessibilitat en els equipaments, activitats i programes dels Espais naturals protegits. El primer premi, dotat amb 20.000 euros, se va lliurar al Parc Natural del

Delta de l'Ebre de la Generalitat de Catalunya pel projecte titulat "Millora de l'accessibilitat en els equipaments d'ús públic del Parc Natural del Delta de l'Ebre". El jurat ha valorat el seu caràcter innovador i exemplar per a altres xarxes d'espais protegits. Se tracta d'un programa integral d'accessibilitat als equipaments i serveis d'ús públic, integrat en els programes generals de visita, amb una elevada repercussió per a la societat en general i

per als diferents col·lectius als quals se dirigeix. La direcció del Parc Natural del Delta de l'Ebre té dins dels seus objectius prioritaris adaptar totes les infraestructures i equipaments existents, que tècnicament siguin possibles i que siguin de la seua competència, per millorar-ne l'accessibilitat, així com integrar este concepte en tots els nous projectes.

Redacció

Conferència Deltanet

DeltaNet és una xarxa europea de deltes i estuaris que compta amb el suport del Programa Interreg IVC de la Unió Europea. El delta de l'Ebre acollirà, el proper mes de juny, la conferència internacional titulada "Impactes del canvi global sobre deltes, estuaris i llacunes costaneres".

DeltaNet és una xarxa europea de deltes i estuaris, que té com a objectiu principal la creació d'una xarxa d'aprenentatge i de polítiques comunes en les regions deltaiques europees.

Les regions deltaiques europees són zones sensibles que compartixen moltes característiques similars, problemes i desafiaments inclosos. Els deltes i les regions d'estuari s'enfronten a un desenvolupament dinàmic i sovint se caracteritzen tant per l'alta densitat de població i les activitats econòmiques, com pels valors del seu patrimoni natural i cultural. Les moltes demandes d'ús econòmic i de l'espai sovint amenacen el desenvolupament sostenible. Les zones deltaiques s'estan convertint en un laboratori on els diferents actors, regions i països estan treballant junts per aconseguir un desenvolupament econòmic, social i territorial sostenible.

Del 6 al 10 de juny de 2011 el Programa d'ecosistemes aquàtics de l'IRTA organitza un conferència internacional titulada: Impactes del canvi global sobre deltes, estuaris i llacunes costaneres.

Esta conferència s'organitza en el marc de la xarxa europea de deltes i estuaris DeltaNet, finançada pel Programa Interreg IVC de la Unió Europea.

Podeu trobar més informació i el formulari d'inscripció a la pàgina web de la conferència: <http://www.armagedontours.com/Deltanet/>.

IRTA-Programa d'ecosistemes aquàtics

X. Porres / X. Abril

A l'esquerra, l'estat lamentable en què se trobava el pont d'accés al mirador. A la dreta, vista parcial de la nova rampa.

Renovada la rampa d'accés al mirador Albert Rull

A inicis de la passada primavera, se va detectar una greu anomalia a l'estructura del pont d'accés al mirador Albert Rull de la Tancada. El Parc va decidir canviar tot el pont i construir una nova rampa que compleix tots els requisits en matèria d'accessibilitat als equipaments d'ús públic.

La bassa de la Tancada, situada a l'hemidelta dret, limita al nord amb els anomenats Erms de la Tancada, on encara podem observar els ambients naturals de junquerar i sosar; al sud amb la badia dels Alfacs i les antigues salines de Sant Antoni que atrauen limícoles, gavines, currocs i xatracs; a l'est, amb les cirialeres que recobrixen la banda marítima, entre la llacuna i l'extensa platja dels Eucaliptus; i a l'oest amb una àmplia zona d'arrosars. Esta diversitat d'ambients que l'envolta, convertix la zona en un espai natural d'una riquesa excepcional.

La bassa de la Tancada i els ambients que l'encerclen són un lloc idoni per a l'observació d'aus, sobretot d'ànecs collverds, fotges, flamencs, ardeids, gavines i corriols camanegres, entre molts altres.

El Parc va construir el mirador

actual l'any 1996, però el pont de fusta que salva el canal del Port i que permet l'accés a l'interior del mirador, situat a l'altra banda, disposava d'un pendent massa elevat per a ser superat autònomament per persones amb mobilitat reduïda.

A inicis de març de 2010, se va detectar que els cabirons de fusta que suportaven el pont presentaven símptomes de desgast i es va decidir, per seguretat, tancar al públic el mirador Albert Rull.

Després d'analitzar les condicions que presentava el pont, se va determinar que la millor solució era canviar tota l'estructura i construir-ne una de nova, fent incidència en la millora de l'accessibilitat al mirador.

S'iniciava així, un procés molt més lent de l'esperat, amb la redacció del projecte, sol·licitud de permisos i redistribució

X. Abril

L'accessibilitat, objectiu prioritari de la direcció del Parc.

de pressupost (ja que no estava previst dins del programa d'actuació del Parc per al 2010). Finalment, el passat mes de desembre, i després de gairebé 9 mesos després del tancament, el mirador Albert Rull de la Tancada lluix una nova rampa d'accés, completament realitzada en fusta i que s'afegeix als equipaments del Parc

que ja estan trencant barreres (Ecomuseu, Casa de Fusta, mirador de les Olles, mirador del Garxal i itinerari de l'Encanyissada).

La direcció del Parc Natural del Delta de l'Ebre té dins dels seus objectius prioritaris adaptar totes les infraestructures i equipaments existents, que tècnicament siguen possibles i que

siguen de la seua competència, per millorar-ne l'accessibilitat, així com integrar este concepte en tots els nous projectes.

Des d'estes línies agraïm la comprensió i la paciència dels usuaris durant el llarg període en què el mirador va romandre tancat i en obres.

Redacció

La UE concedix un projecte Life + Nature & Biodiversity per a la restauració i la gestió de dos llacunes litorals al delta de l'Ebre

El projecte Life+ se desenvoluparà en terrenys propietat de l'Obra Social de CatalunyaCaixa i en terrenys públics de les basses de l'Alfacada i la Tancada. L'objectiu principal del projecte és la millora de l'estat ecològic d'ambdós llacunes i tindrà una durada de quatre anys i quatre mesos i un pressupost total de 3 milions d'euros.

El passat mes d'agost la Comissió Europea va concedir una subvenció per a la realització del projecte LIFE+ DELTA-LAGOON Restauració i gestió de l'hàbitat de dos llacunes costaneres al delta de l'Ebre: l'Alfacada i la Tancada. El projecte és coordinat pel Programa d'ecosistemes aquàtics de l'IRTA de Sant Carles de la Ràpita, i hi participen com a socis beneficiaris l'Obra Social de CatalunyaCaixa, el Parc Natural del Delta de l'Ebre i la Direcció General de Sostenibilitat de la Costa i el Mar del Ministeri de Medi Ambient, Medi Rural i Marí. El projecte tindrà una durada de quatre anys i quatre mesos i es preveu que conclouga al final del 2014. Té un pressupost total de 3 milions d'euros, dels quals un 48,78% és subvencionat pel Programa LIFE+ i la resta l'aporten els socis del projecte. El projecte Life es desenvoluparà en terrenys propietat de

l'Obra Social de CatalunyaCaixa i en terrenys públics de les llacunes de l'Alfacada i la Tancada. L'objectiu principal és la millora de l'estat ecològic d'ambdós llacunes mitjançant accions de restauració de l'hàbitat i mesures de gestió.

El projecte tindrà una durada de més de 4 anys

També preveu accions de seguiment de la fauna i de la flora, a fi de determinar com responen els organismes a estes actuacions. Així mateix, preveu la realització de diverses mesures de divulgació dels valors naturals de les

zones d'actuació, així com d'un programa educatiu dirigit a escolars que visiten la zona.

Accions i resultats esperats

Amb el projecte Life s'obtidran resultats concrets en l'àmbit de la gestió d'hàbitats naturals, com ara la millora de l'estat de conservació de fins a 350 ha de llacunes costaneres, un hàbitat catalogat com a prioritari per a la Unió Europea. Estes actuacions també busquen incrementar la capacitat de recuperació i d'adaptació de les llacunes costaneres als efectes del canvi climàtic, com per exemple, l'augment del nivell del mar i la regressió que patix la línia de costa deltaica.

A la zona de l'Alfacada es preveu transformar 62 ha d'arrosars propietat de la Generalitat de Catalunya en hàbitats naturals, dels quals unes 50 ha passaran a ser una llacuna costanera. A partir de la terra que es mourà per fer

les parts més fondes de la llacuna, se formarà una àrea de major elevació en la qual se recrearà un bosc de ribera amb predomini de tamarius, hàbitat minoritari al delta de l'Ebre. Esta àrea tindrà també un important ús públic, ja que s'hi inclouran un itinerari naturalista i un observatori ornitològic. D'altra banda, dins l'actual finca de l'Alfacada, adquirida majorità-

riament per l'Obra Social de CatalunyaCaixa l'any 2004, se farà una important millora de la xarxa hidrològica. Esta actuació permetrà garantir la captació d'aigua dolça i marina, a fi de generar hàbitats aquàtics amb diferents concentracions de salinitat, la qual cosa beneficiarà un nombre més elevat d'espècies.

(Continua a la pàgina següent)

**Especialitat en carns a la brasa
NOCES i CELEBRACIONS**

Cabassers, 26 Telèfon 977 474 005 ELS REGUERS

(Ve de la pàgina anterior)

En l'àrea de les antigues salines de Sant Antoni, a la Tancada, se preveu restaurar 17 ha de basses costaneres i d'aiguamolls. Als anys 1980 esta zona va ser transformada en una piscifactoria que va ser un fracàs econòmic, per la qual cosa es va abandonar i degradar. Recentment, l'any 2007, l'Obra Social de CatalunyaCaixa va adquirir esta propietat amb la finalitat de restablir-ne els seus valors naturals i fer-hi en un futur activitats d'ús públic.

Concretament en esta àrea, s'eliminaran les infraestructures que interferixen en la connectivitat ecològica, com és el cas del soterrament de les línies elèctriques aèries. Estes infraestructures en zones mediambientalment sensibles constitueixen, a més d'un impacte paisatgístic negatiu, una amenaça de mort directa per a les aus.

Les actuacions previstes de gestió i recuperació d'hàbitats conduiran a la millora de l'estat de conservació de diverses espècies faunístiques amenaçades: el bitó (*Botaurus stellaris*), el martinet menut (*Ixobrychus minutus*), la gavi-

M. Cebolla

Imatge aèria de la bassa de l'Alfacada, una de les zones que cal intervindre.

na capblanca (*Larus genei*), el xatrac menut (*Sterna albifrons*), el xatrac comú (*Sterna hirundo*), el xatrac beclarg

(*Sterna sandvicensis*), el curroc (*Gelochelidon nilotica*), el fumarell carablanc (*Chlidonias hybrida*), el bec

d'alena (*Recuvirostra avosetta*), el capó reial (*Plegadis falcinellus*) i el fartet (*Aphanius iberus*).

Així mateix, se desenvoluparà una acció específica de supervisió de la població de polla

(Continua a la pàgina següent)

Iloguer de bicicletes

En bicicleta, per respectar l'ecosistema, el terreny és totalment pla i hi ha diverses possibilitats de rutes.

Iloguer de barques de perxar

Anima't a perxar pels canals i la llacuna de la Cuixota, a la manera tradicional dels habitants del Delta.

Iloguer de prismàtics

Per poder gaudir d'una observació apassionant de les aus.

pesca tradicional

Descobrix la manera de pescar tradicional del Delta i coneix les espècies autòctones de la zona. Intenta-ho, igual pesques!

activitat agrícola

El procés de l'arròs no ha estat sempre igual. Avui tot està mecanitzat però abans es feia tot a mà. Podràs preparar la terra, plantar, traure les males herbes o segar segons l'època en què vingues. També podràs fer una volta en un carro amb cavalls.

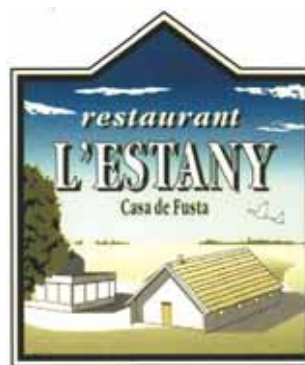
gimcana

Activitat pensada per a grups d'adults amb ganes de passar un dia divertit. Hi ha un regal per a cada participant.

TELÈFONS

977 261 014

619 755 995

Pda. Encanyissada 43870 AMPOSTA Apartat de Correus 181
Tels. 977 261 026 i 659 194 034 Fax 977 261 225
www.ebre.com/estany estanycasadefusta@telefonica.net

(Ve de la pàgina anterior)

blava (*Porphyrio porphyrio*), a fi de determinar els efectes que li ha produït l'important canvi en la gestió hidrològica de l'Alfacada. Per això, se'n capturaran exemplars i es marcaran amb anelles de lectura a distància (PVC de color negre amb tres dígitos blancs) i amb emissors de radioseguiment. Això permetrà obtenir informació precisa sobre els requeriments i la biologia de l'espècie, necessària per poder conservar-la i gestionar-la en tot el Delta, així com en altres zones humides.

Dins l'Alfacada també es durà a terme un projecte de reintroducció de la tortuga d'estany (*Emys orbicularis*) amb l'objectiu de crear-ne una nova població al Delta, on pràcticament ha desaparegut. Durant els quatre anys de projecte s'ha previst alliberar-ne un mínim de 150 juvenils, provinents de la cria en captivitat que es realitza a les instal·lacions del Parc. Tots els exemplars alliberats són identificats mitjançant marques a la closca i un microxip implantat. A més a més, una part de les tortugues també anirà marcada amb emissors de

radioseguiment. Per determinar els resultats de la reintroducció, se farà un seguiment per captura-recaptura i radioseguiment, de manera similar al que es realitza actualment amb la població reintroduïda a l'illa de Buda.

El projecte pretén també augmentar el coneixement sobre l'estat de conservació i l'evolució dels hàbitats i de les espècies més rellevants a l'àrea, així com proposar mesures de conservació dirigides als administradors del territori. Un total de vuit programes de seguiment permetran valorar l'èxit de les accions del projecte en la promoció de la biodiversitat i la restauració de l'hàbitat. De manera resumida, estos programes de seguiment són els de qualitat de l'aigua, dins de la Directiva Marc de l'aigua; avaluació de la ictiofauna; evolució de la reintroducció de la tortuga d'estany; coneixement de la demografia de la polla blava; avaluació de les poblacions d'aus nidificants, hivernants i migradores (este últim amb la realització de campanyes d'anellament de passeriformes i larolimícoles); i evolució de la vegetació.

L'aprofitament públic de les

S. Rivaes

Primeres actuacions a la zona de les salines de Sant Antoni.

zones incloses al projecte Life es farà efectiu amb la creació de dos nous observatoris ornitològics –un a la zona d'arrosars naturalitzats de l'Alfacada i l'altre a les antigues salines de Sant Antoni– i d'un itinerari naturalista, la col·locació de panells explicatius dels valors naturals i el programa d'edu-

cació ambiental dirigit a les escoles que visiten el Delta. També s'espera un augment de la conscienciació pública envers la importància de la conservació i la fragilitat de les llacunes costaneres, mitjançant la divulgació dels resultats del projecte als grups d'interès locals i a la societat

en general.

Sofia Rivaes,
Albert Bertolero,
Nuno Caiola i
Carles Ibàñez,

projecte Life Delta-Lagoon,
Programa d'ecosistemes
aquàtics de l'IRTA, Centre de
Sant Carles de la Ràpita
sofia.rivaes@irta.cat

T **DENOMINACIÓ D'ORIGEN**
TERRA ALTA
vins fins amb cos i ànima

Un nou curs per acreditar-se com a punt d'informació del Parc

Del 8 de febrer al 10 de març del 2011, se durà a terme la quarta edició del curs "Atendre un Punt d'informació" que servix perquè les empreses turístiques que, de manera voluntària així ho desitgen, puguin acreditar-se i formar part de la Xarxa de Punts d'informació del Parc.

Este projecte de Punts d'informació del Parc forma part del programa d'actuacions del Pla d'acció de la Carta europea de turisme sostenible (CETS) al delta de l'Ebre. Concretament, fa referència a dos accions incloses al Pla d'acció: la primera, a l'acreditació d'empreses turístiques que, de forma voluntària i si complixen els principis de la Carta, desitgen certificar-se com a punts d'informació del Parc i la segona, a la realització de cursos i jornades sobre el Parc.

Els objectius dels punts d'informació són millorar les dades que donen les empreses turístiques sobre el Parc Natural i la resta del Delta, facilitar a les empreses turístiques assessorament i formació continuada i implicar les empreses en la gestió del turisme.

Les empreses que desitgen acreditar-se hauran de complir diversos compromisos, com ara formar part del Fòrum Permanent, ser membre d'alguna associació d'empresaris del Delta, complir totes les disposicions legals, donar informació gratuïta, objectiva i completa -d'acord amb la formació rebuda- i

desenvolupar activitats turístiques basant-se en els principis de la Carta

El Parc identificarà les empreses que superen el curs amb el distintiu de Punt d'informació del Parc, impartirà cursos de formació i seminaris i proveirà les empreses amb publicacions i altres materials informatius.

En les darreres edicions, s'han acreditat 54 empreses del Delta. A més, amb l'inici de la II Fase de la CETS durant el 2010, en la qual Europarc certificarà els empresaris turístics dins d'espais Carta, ser punt d'informació del Parc serà un dels requisits per poder ser auditat i acreditat. De moment, ja hi ha 20 empreses del Delta amb la CETS (Vegeu Soldó núm. 35). El curs, de 30 h, i un cost de 50 euros, començarà el proper 8 de febrer i finalitzarà el 10 de març. Les classes se desenvoluparan al Casal de Joves de l'Aldea de 16,30 a 20h. La temàtica principal serà aprofundir en els coneixements de la gestió del Parc, la flora i la fauna, el patrimoni cultural, l'atenció al públic i la qualitat en els processos turístics. També se realitzaran sortides de camp per conèixer

els centres d'informació del Parc -l'Ecomuseu i la Casa de Fusta- i les visites als centres d'interpretació de les Barraques del Delta, el de les Torres de Guaita, el Museu del Montsià i el Molí de Rafelet. Per a més informació i inscripcions: 977 482 181 (Gina Fornós, Xavier Abril).

Redacció

Empreses acreditades durant l'edició del 2010.

S. Fortunyó

Ecoetiqueta ecològica europea, per a l'hotel Algadir del Delta

Després d'haver estat empresa certificada per la Carta europea de turisme sostenible, l'Hotel l'Algadir del Delta ha estat certificat amb l'ecoetiqueta ecològica europea i es convertix així en el primer hotel de Catalunya que disposa d'este segell ecològic en l'àmbit europeu.

A principis d'octubre, el Departament de Medi Ambient i Habitatge va con-

cedir l'ecoetiqueta ecològica europea a l'Hotel l'Algadir, que és el màxim sistema de qualificació en l'àmbit europeu pel que fa a qualificació ambiental.

Este sistema de qualificació, creat el 1992 per la Unió Europea, garanteix als consumidors la correcció ambiental. La presència d'esta etiqueta ecològica suposa el compliment d'uns criteris

ambientals selectius, transparents i amb informació científica, així com l'aptitud en l'ús que garanteixen que la seua qualitat és igual o superior a la resta de productes o serveis. Per tant, se convertix en un sistema voluntari per a identificar els serveis que més respecten el medi ambient i és vàlid per a tots els estats membres de la Unió Europea.

M. Cebolla

L'itinerari dels Ullals, a punt

Els ullals de Baltasar són un ambient de torberes i surgències d'aigua amb característiques físicoquímiques molt diferents de la resta d'ambients del Delta. El Parc, juntament amb altres administracions i entitats, han realitzant una tasca de recuperació d'aquest ambient combinant la inserció social i la recuperació ambiental.

Els Ullals són punts de surgència d'aigua subterrània, originada a partir de la pluja que cau a les serres calcàries pròximes del Montsià, Ports i serra del Boix-Cardó. Quan l'aquífer provinent d'estes muntanyes arriba al Delta topa amb els materials argilosos i impermeables, emergeix cap a la superfície i crea estes bassetes de típica forma circular o d'ull, d'on li ve el nom.

Els ullals de Baltasar compten amb prop de 50 formacions, de diàmetres compresos entre els 0,5 i els 50 m, la fondària oscil·la entre els 0,5 i els 9 m i s'assenten sobre una zona de torbes vegetals de 7 m de potència.

La flora dels Ullals és molt peculiar, amb la sorprenent nimfea blanca i la utriculària, única planta insectívora del Delta. La fauna destaca per la presència de diverses espècies de peixos endèmics de la

península Ibèrica, com el samaruc, o en perill d'extinció, com l'espinós. A més, martinets i esplugabous s'ajouquen als arbres i canyissars dels Ullals durant l'hivern.

L'any 2009 el Parc Natural del Delta de l'Ebre va adquirir la finca del ullals de Baltasar. Aquell mateix any s'encetava el projecte "Restauració de l'espai natural dels ullals de Baltasar" amb l'objectiu de netejar l'indret d'elements antròpics i d'espècies vegetals no pròpies dels Ullals. El Projecte va comptar amb el suport de la Diputació de Tarragona, l'Obra Social de la Caixa i la Fundació Pere Mata.

L'any 2010 i amb el suport de les anteriors entitats s'establí el projecte "Creació d'un itinerari interpretatiu als ullals de Baltasar". L'objectiu prioritari d'aquesta actuació ha sigut l'ordenació de l'ús públic de l'espai.

X. Abril

Després de dos anys de treballs, els Ullals seran visitables.

Concretament i en primer lloc, s'ha delimitat la finca amb una tanca perimetral de fusta. En segon lloc, s'ha adaptat un primer tram de l'itinerari -de 500 metres- per a persones amb mobilitat reduïda, fent accessibles 5

ullals, i finalment, s'ha instal·lat una rampa de fusta elevada per observar panoràmicament l'ullal de la Figuera.

La data d'obertura pública serà durant el mes de març. Durant el 2011 s'acabarà la

segona part de l'itinerari adaptat, de 332 metres, per a un recorregut total pels Ullals de 832 metres.

Els Ullals, gaudiu-los i conservem-los!

Redacció

XARCUTERIA - PERNILS - IBÈRICS - FORMATGES - CONSERVES - VINS - CAVES

+
de **40** anys
al vostre
servei

Distribuciones
F. MOLINA, S.L.
desde 1969

CAVA

MONT-FERRANT

TERRA ALTA

Faustino Rivero / Rioja

Tel. 977 597 172

Avinguda Generalitat, 72. 43500 Tortosa **Tel. 977 444 866** restaurantelarc@hotmail.com

Lliurada la memòria tècnica de candidatura de les Terres de l'Ebre a Reserva de la Biosfera

M. Estorach

En la imatge s'observa l'espai frontera entre la zona natural de les roques de'n Benet i la muntanya de Santa Bàrbara i l'espai agrícola de la vall de Bot.

Reserva de la Biosfera és una marca de qualitat reconeguda mundialment que farà compatible la preservació de l'entorn amb el desenvolupament econòmic sostenible de les Terres de l'Ebre. La designació definitiva s'obtidria el 2012, un cop superades les diverses avaluacions a les quals s'haurà de sotmetre la candidatura.

El passat 15 de desembre, el conseller de Medi Ambient i Habitatge en funcions, Francesc Baltasar, va lliurar al secretari d'Estat de Medi

Rural i Aigua, Josep Puxeu, la candidatura EbreBiosfera, la Reserva de la Biosfera de les Terres de l'Ebre. La memòria tècnica amb què les Terres de

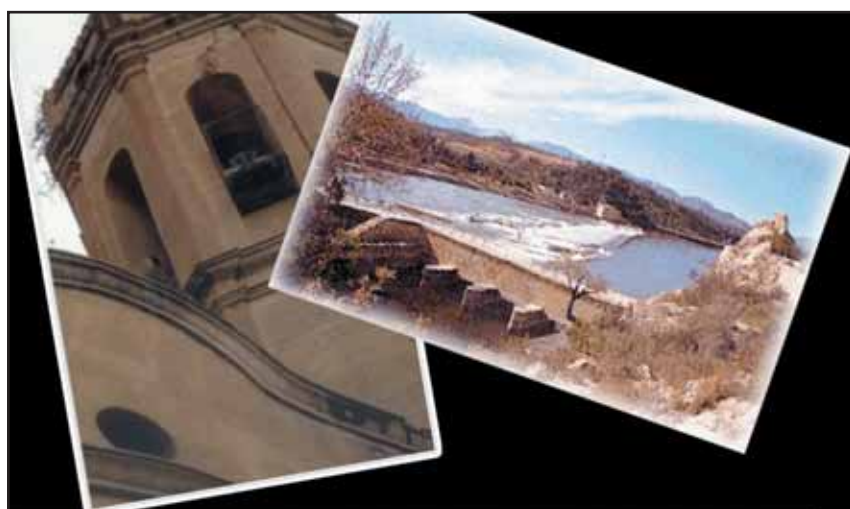
l'Ebre opten a esdevindre Reserva de la Biosfera serà traslladada al comitè espanyol del programa MaB, que té caràcter consultiu i que és l'òrgan encarregat de fer arribar les candidatures al comitè de la UNESCO, que és qui el 2012 decidirà en última instància si les Terres de l'Ebre s'inclouen a la Xarxa Mundial de Reserves de la Biosfera. El reconeixement com a Reserva de la Biosfera no suposa cap restricció addicional de tipus mediambiental, sinó que és una oportunitat

que ha de comportar aportacions econòmiques del govern de l'Estat, difusió internacional del territori i el reconeixement dels seus valors patrimonials: naturals, paisatgístics, històrics i culturals. Serà una eina per cohesionar i gestionar millor el territori, una marca de qualitat reconeguda mundialment que farà compatible la preservació de l'entorn amb el desenvolupament econòmic sostenible de les Terres de l'Ebre.

La declaració de la UNESCO

també pot facilitar i incrementar el nombre i la quantitat dels ajuts provinents de les diferents polítiques sectorials (agràries, turístiques, d'infraestructures, etc.) de les diverses administracions, qüestió de singular importància davant la revisió de la Política agrària comunitària el proper 2013, i més encara tenint en compte que la declaració de la UNESCO es materialitzaria l'any 2012.

(Continua a la pàgina següent)

**Tivenys,
a la vora de l'Assut**

(Ve de la pàgina anterior)

Periodització del procés de declaració de Reserva de la Biosfera

Per presentar la candidatura de les Terres de l'Ebre s'ha redactat una memòria en la qual són avaluats de manera exhaustiva els valors ambientals, naturals i culturals del territori, així com els paràmetres socials, econòmics i culturals existents. Estos treballs, que s'han finalitzat durant la passada tardor, hauran de superar les grans avaluacions constituents del procediment competent, per tal que la candidatura siga oficialment declarada com a tal durant l'any 2012. Les fases del procediment de designació són les següents:

- Elaboració tècnica de la memòria. Tardor 2010
- Sol·licitud al Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya perquè eleve la proposta de les Terres de l'Ebre a l'òrgan competent de Madrid. Tardor de 2010
- Primera avaluació per part

cional "Secretaria de la UNESCO" a París. 2011-2012 - Designació definitiva per part del Consell Internacional del Programa MaB de la UNESCO a París. 2012

Història de la candidatura

Des del 2006 s'estudia l'opció de declarar les Terres de l'Ebre com a Reserva de la Biosfera. En aquell moment un nucli de professionals del Consorci de Serveis Agroambientals del Baix Ebre i el Montsià (CODE) i de la Fundació Montsià van gestar una idea basada en el reconeixement del delta de l'Ebre per part de la UNESCO. Amb el temps, la proposta es va ampliar al conjunt de les Terres de l'Ebre i, si es materialitza, tindrà 368.900,4 hectàrees.

La candidatura està impulsada per una setantena d'institucions i entitats socioeconòmiques de les quatre comarques de l'Ebre i compta amb 55 administracions locals del territori que ja han expressat el seu suport a través de l'aprovació de mocions en els

Cedida

L'anterior conseller Francesc Baltasar lliurant la memòria tècnica.

Les Terres de l'Ebre aspiren a ser la segona Reserva de la biosfera de Catalunya, després del Montseny (1978)

de l'òrgan competent de l'Estat espanyol "Comitè Científic Nacional del Programa MaB" a Madrid. Hivern de 2011 - Segona avaluació per part de l'òrgan competent interna-

plens municipals o que ho faran els pròxims dies. A més, EbreBiosfera té el suport de l'exdirector general de la UNESCO, Federico Mayor Zaragoza, que, com a president honorífic del

Consell Promotor, acompanya la candidatura en el procés cap al reconeixement.

La Xarxa Mundial de Reserves de Biosfera

La Xarxa Mundial de Reserves de Biosfera forma part del Programa "L'Home i la Biosfera" (MAB) de la UNESCO que comprèn actualment 564 reserves disseminades per 102 països. La inclusió de noves reserves a la Xarxa és valorada per la Mesa del Consell Internacional de Coordinació del Programa sobre l'Home i la Biosfera (MAB), amb seu a París. El Programa MAB realitza des de fa més de 30 anys

una tasca pionera en favor del desenvolupament sostenible, sustentat en bases científiques.

Actualment, a l'Estat espanyol hi ha 43 espais que han estat declarats reserva mundial de la biosfera, dels quals només un, el Parc Natural del Montseny, des de l'any 1978, se troba situat a Catalunya. Les Terres de l'Ebre serien, doncs, la segona reserva catalana i tenen prou valors naturals per aconseguir esta declaració.

Les reserves de la biosfera van nàixer amb l'objectiu de convertir-se en un instrument

estratègic perquè científics, planificadors, agents econòmics i entitats treballassin conjuntament en la preservació dels valors naturals i en el desenvolupament sostenible del territori. La idea original és conservar la diversitat biològica de zones del planeta amb valors naturals importants i fer compatible l'activitat humana amb estos mateixos valors, ja que la millor manera de conservar estos espais naturals és garantir que la població local hi pugui viure i desenvolupar normalment les seues activitats.

Redacció

Hostesses especialitzades en fires i congressos

CONFICON
Turisme i tradicions

Guies turístiques, botiga d'exposició i venda d'artesanía

Purific Gimeno, 1 - 43500 TORTOSA - Tel. i Fax 977 44 51 74 - tortosa@conficon-hostesses.com - www.conficon-hostesses.com

Resum actuacions del Pla d'acció de la CETS 2010

El passat 21 de desembre, se va reunir el Fòrum permanent de la Carta europea de turisme sostenible (CETS) per tal de realitzar el seguiment de les actuacions contingudes al Pla d'acció que s'han desenvolupat durant el 2010 i les previstes per al 2011.

La Carta europea de turisme sostenible (CETS) als espais naturals protegits és una de les línies d'actuació més importants promogudes per la Federació EUROPARC (entitat que aglutina els parcs nacionals i naturals de 32 països europeus) i distingix els espais naturals protegits que han definit una estratègia i un seguit d'actuacions per fer compatible el desenvolupament sostenible del turisme amb les tasques necessàries de conservació i millora del patrimoni natural i cultural que es protegeix.

El Pla d'acció de la CETS al delta de l'Ebre recull 64 propostes per desenvolupar, durant 5 anys, amb un pressupost de 5,8 milions d'euros, que ha estat elaborat pel Grup de treball i validat pel Fòrum permanent. Cada actuació té un calendari, uns indicadors, uns organismes responsables de l'execució i els seus col·laboradors. Així, als diferents agents del territori els corresponen tasques de coordinació, finançament o execució, segons cada actuació i les seues competències.

El passat 21 de desembre, se va convocar el Fòrum permanent i es va presentar un resum de les actuacions desenvolupades durant el 2010 i una llista de les que estan previstes per al 2011, que us exposem, tot seguit, de manera molt resumida i classificades en relació als principis de la Carta:

1. Cooperació: consolidació del Fòrum permanent amb 125 membres; desenvolupament de comissions d'ajuntaments i empresaris; pla de comunicació de la CETS amb assistència a fires locals; xerrades i notícies de premsa; participació a les sessions informatives de la CETS als Ports; inclusió de la llista i dels enllaços de les empreses acreditades amb la CETS; consolidació de la web dels empresaris

associats a la CETS (www.deltadelebre.turisme.com); adhesió de 20 empresaris turístics del delta de l'Ebre a la CETS.

2. Estratègia i Pla d'acció: Seguiment i coordinació de la CETS amb reunions amb els diferents actors implicats.

3. Protecció i valorització del territori: inici de la redacció del Pla especial del PNDE; aprovació del catàleg de paisatge de les terres de l'Ebre, estudi d'adequació de la torre de Sant Joan; 2 campanyes de neteja.

4. Satisfacció de les necessitats dels visitants: consolidació de l'antena territorial de les Terres de l'Ebre de l'Observatori de Turisme de Catalunya amb redacció d'informes i estudis; renovació de panells interpretatius als miradors i a les àrees restringides del Parc; Pla de millora de l'accessibilitat i interpretació per persones amb mobilitat reduïda al Parc Natural del Delta de l'Ebre (nou mirador de les Olles, rampa mirador Tancada, projecte adaptació mirador Encanyissada, projecte mirador Fangar); inventari equipaments d'ús públic municipis Delta;

5. Informació de la zona i promoció: seguiment de la comissió per a la informació i promoció del Delta; reedició de les guies de serveis i activitats del Delta; III edició del curs Punt d'Informació amb 11 noves empreses turístiques acreditades; continuació amb el Pla editorial del Parc Natural amb l'edició dels itineraris en bicicleta 6, 7 i 8; reedició de mapes del Delta (A-4) i reedició de tríptics de l'Ecomuseu i la Casa de Fusta; continuació de les visites guiades al Centre d'Interpretació de les Torres de Guaita de l'Aldea; creació d'un itinerari interpretatiu adaptat als ullals de Baltasar.

6. Creació de productes turístics relacionats amb l'espai protegit: realització

X. Abril

Membres del Fòrum permanent avaluant les accions de l'any 2010.

del *workshop* el Delta en bici.

7. Formació: oferta de 7 jornades i de 2 cursos relacionats amb el Parc (meteorologia i energies renovables)

8. Manteniment de la qualitat de vida local: realització del Programa d'educació ambiental i valorització del territori per a la població local; Programa d'educació ambiental formal del Parc; Programa divulgatiu d'activitats estiu 2010; línies d'ajuts per a actuacions als espais naturals.

9. Augmentar els beneficis per a l'economia local: pro-

moció de productes locals amb les jornades gastronòmiques de cada municipi i la inclusió dels restaurants de cuina tradicional i de les agrotigues a la guia de serveis del delta de l'Ebre.

10. Gestió del flux de visitants: actuacions per tal de potenciar la mobilitat al delta de l'Ebre mitjançant acords amb l'HIFE.

Entre les actuacions més interessants previstes per al 2011 destaquem: la quarta edició del curs "Atendre un Punt d'Informació del Parc" (febrer-

març), les inauguracions del Museu Marítim de les Terres de l'Ebre, del Museu d'Història de la Ràpita (Església Nova), de la sala "L'Ebre, camí de l'aigua" del Museu del Montsià; acabament de l'itinerari interpretatiu als Ullals, curs d'activitats tradicionals i la renovació de la CETS (2012-2016).

Podeu ampliar-ne la informació a les pàgines web **s e g ü e n t s** : www.gencat.cat/parcs i www.europarc.org.

Redacció

Camp de treball mediambiental internacional a la barra del Trabucador

La quinzena del 8 al 21 de juliol de 2010 l'associació juvenil Obre't'ebre, amb la coordinació de COCAT, va realitzar per quart any consecutiu un camp de treball mediambiental al delta de l'Ebre en què hi van participar 12 nois i noies de diferents països (Canadà, Mèxic, Alemanya, França, Itàlia, República Txeca, Turquia i Catalunya).

C. Thevenot

Plantant arbres a Patrau.

D'entre les activitats realitzades, se van mantindre 200 tamaris (*tamarix sp.*) de la llacuna de l'Encanyissada, se van plantar 15 arbres al Mas de la Cuixota - Restaurant l'Estany, se van recollir 1.000 caragols maçana i es van destruir més de 2.000 postes a la sèquia Mare, prop de l'ermita de l'Aldea. Ha sigut molt gratificant poder contribuir a l'eliminació d'esta plaga, que està resultant tan perjudicial per a l'agricultura de l'arròs.

A més a més, hem volgut denunciar la falta de civisme per part de molts usuaris de les platges del Trabucador, amb l'activitat de neteja artística del Trabucador. El grup participant va realitzar escultures creatives inspirades en la fauna i la flora del Delta, amb la brossa que va recollir a la platja. Amb les escultures d'animals i plantes autòctones, hem volgut conscienciar a

totes aquelles persones que visiten la platja de la importància que té conservar-la per a la flora i la fauna autòctones i per a la comunitat local.

Nosaltres, les monitores, hem pogut gaudir acompanyant els participants en excursions i rutes, tant pel Delta com per la serra del Montsià i pel riu, participant a la Piraguada en defensa de l'Ebre. Hem volgut mostrar-los la bellesa del delta de l'Ebre des de totes les perspectives, implicant els/les jòvens per mitjà de la participació activa en tallers pràctics en sostenibilitat, en conservació i valoració del patrimoni natural, fent que siguin més responsables i respectuosos tant amb l'entorn com en la societat.

Finalment, volem agrair el suport que hem rebut d'entitats públiques com la Secretaria de Joventut i el Departament de Medi Ambient

C. Thevenot

Concienciació per emportar-nos la brossa a casa.

C. Thevenot

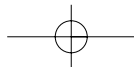
Recollint caragols maçana de forma manual.

i Habitatge de la Generalitat de Catalunya i els ajuntaments de Sant Carles de la Ràpita, d'Amposta i Poblenou del Delta, així com de totes les entitats i associacions que han col·laborat o que s'han ofert per mostrar-nos aspectes de la cultura i la societat de les Terres de l'Ebre, com ara els jocs tradicionals de les birles i la morra, aspectes que, gràcies

a la gent que aprecia la seua terra, continuen sent presents en la societat i que són totes aquelles petites coses que donen identitat a un territori. Volem agrair també a l'Escola Agrària d'Amposta, el Restaurant l'Estany-Casa de Fusta, la Reserva Natural de Riet Vell-SEO/BirdLife, el Parc Natural del Delta de l'Ebre, l'Alberg l'Encanyissada, la

Casa de pagès Lo Segador, AudouinBirdingTour, la Biblioteca Marcel·lí Domingo de Tortosa, Morràpita i Turisme i Tradicions Polet el seu suport en la difusió de la cultura, del patrimoni natural i la societat que formen part del delta de l'Ebre. Obre't'ebre. Av. de l'Estadi s/n. 43500 Tortosa.

Obre't'ebre

S'avança l'inici de la campanya de rescats de peixos

La principal causa de l'avançament de la campanya ha sigut l'assecament dels canals de l'hemidelta esquerre durant el mes de novembre per al control del caragol maçana.

Esta setmana ha començat la campanya de rescats a la xarxa de reg de l'hemidelta esquerre. Enguany s'han iniciat els treballs uns mesos abans del que és habitual a causa de l'assecament de l'hemidelta esquerre com a mesura de control de l'espècie invasora *Pomacea sp.* (caragol maçana).

El Parc Natural del Delta de l'Ebre, com cada any, realitza esta campanya amb l'objectiu d'evitar la mort dels peixos que queden atrapats, un cop baixen els nivells de l'aigua, i de conèixer l'estat i l'evolució de les poblacions íctiques presents als canals, que són un reflex de les del riu Ebre.

La pesca elèctrica és la tècnica

que s'utilitza per rescatar els peixos i que consisteix en l'aplicació d'una descàrrega elèctrica a l'aigua que els immobilitza momentàniament. Després són recollits, seleccionats per espècies, pesats i finalment abocats en un dipòsit especial per transportar-los i alliberar-los al riu.

Enguany els rescats coincideixen amb els mostrejos que s'estan duent a terme al riu, amb el mateix tipus de tècnica de pesca però adaptada a una embarcació. Este monitoratge complementa els mostrejos que s'han realitzat a tots els ambients aquàtics del Delta per a l'elaboració de l'*Atlas de peixos*.

Este fet donarà lloc a poder contrastar ambdós campanyes i donar una visió actual de l'estat del riu. De moment les dades mostren una forta davallada de captures, sobretot d'espècies autòctones. Fins ara s'han capturat 22 espècies als canals i 27 al riu, la diferència ve donada per l'augment de les captures d'espècies d'origen marí que penetren al tram final del riu.

Tot i això, l'abundància de les espècies d'aigua dolça coincideix significativament, més del 50% de les espècies d'aigua dolça capturades són d'origen forà.

Cal destacar, però, l'augment de les captures de dos espècies autòctones d'especial interès, com són la bagra (*Leuciscus laietanus*) i la saboga (*Alosa fallax*), totes dos protegides i que havien sofert una forta regressió a l'Ebre.

Redacció

I. Ripoll

Participants, al mirador de Riet Vell.

Juga i descobreix les aus d'hivern

Per a celebrar el Dia Mundial de les Zones Húmedes, els Voluntaris de SEO/BirdLife van proposar-nos els dies 5 i 6 de febrer (dissabte i diumenge) que ens passegéssim pel delta de l'Ebre per observar els moixons que passen l'hivern als nostres hàbitats naturals.

L'activitat va realitzar-se durant els dos dies, de 10 a 17 hores, mitjançant un joc que consisteix a anotar les aus identificades en un itinerari de tres punts de guaita: el mirador del Pont de Través (entre el Poble Nou i la Casa de Fusta), les antigues salines de Sant Antoni (abans del Trabucador, on s'habilita una tanca i un rafal) i la Reserva Natural de Riet Vell (a 1 km de la urbanització Eucaliptus).

Els participants van poder emprar els aparells òptics i, ajudats per guies i monitors voluntaris, van tindre la possibilitat de diferenciar les espècies de moixons presents. Van haver-hi premis

per a tots els participants que van anotar les aus que van identificar en el full que se'ls va facilitar i van fer el circuit complet dels tres aguaites. A començaments de desembre, pel pont de la Puríssima, se va realitzar una activitat similar que va comptar amb cinquanta participants i les seues famílies. L'activitat és de participació lliure i gratuïta.

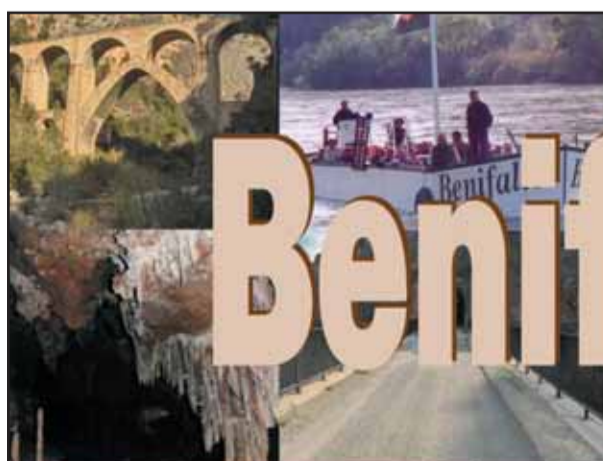
Els objectius d'esta activitat són augmentar la satisfacció dels visitants al delta de l'Ebre, valoritzar les aus de la zona humida en el seu dia mundial i donar suport a la Carta de turisme sostenible del Parc Natural.

Redacció

N. Franch

Els rescats continuen indicant que el 50% dels peixos són al·lòctons.

Benifallet

restaurants

Pepo Tel. 977 462 200
Xiringuito Tel. 977 462 002
Ca Miquel Tel. 977 462 144
Tamoil (Ca Trai) Tel. 977 462 262
Braseria Rosa Mari Tel. 977 462 036
Braseria Ca Treig Tel. 977 462 026
Racó del Mas Tel. 977 462 222

allotjaments

Hotel Pepo Tel. 977 462 200
Casa Puntes Tel. 610 367 024
Ca Martín Tel. 977 575 496

visiteu...

les coves Meravelles,

Visites guiades de 45 minuts, aprox.
Of. de Turisme: tel. 977 462 249

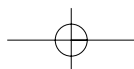
el llaüt,

passejos per l'Ebre amb el llaüt Benifallet.
Agost (de dill. a dg.) i setembre (de dm a dg.).
Horari: matí, a les 12 h i a les 13.30 h
tarda, a les 17 h i a les 18.30 h

la Via Verda,

recorreguts amb BTT per la Via Verda del Baix Ebre i la Terra Alta, amb vistes panoràmiques magnífiques

www.benifallet.altanet.org

J. Rodríguez-Gerada

La platja dels Eucaliptus, escenari de l'obra d'art contra el canvi climàtic.

L'art, en lluita contra el canvi climàtic

Un centenar de voluntaris de les Terres de l'Ebre, sota la direcció de l'artista Jorge Rodríguez Gerada, se van unir el passat mes de novembre per lluitar contra el canvi climàtic amb la construcció d'una figura gegant de la cara d'una xiqueta a la platja dels Eucaliptus.

El passat 20 de novembre, la platja dels Eucaliptus va ser l'escenari d'un projecte artístic global impulsat per la plataforma 350.org que pretén sensibilitzar el conjunt de la societat, a través de l'art, dels efectes devastadors del canvi climàtic i de la necessitat de dur a terme polítiques per evitar-lo.

Concretament, se va dibuixar damunt de l'arena de la platja, en una superfície aproximada de 2 hectàrees, el rostre d'una xiqueta de cinc anys d'Amposta i es va fotografiar amb un petit globus aeroestàtic, ja que no va ser possible executar-ne la fotografia via

satèl·lit.

L'actuació s'emmarca dins d'un projecte global contra el canvi climàtic que es va des-

L'artista es va inspirar en una xiqueta ampostina

envolupar simultàniament en catorze punts del planeta (a Austràlia, Sud-àfrica, Mèxic, Anglaterra, EUA o Islàndia,

per esmentar-ne només alguns) i que va coincidir amb la celebració de la cimera sobre el canvi climàtic de les Nacions Unides a Cancun (Mèxic), que va començar el passat 27 de novembre.

En el cas del Delta, que l'organització va seleccionar pel fet de ser un dels llocs del planeta més sensibles als efectes del canvi climàtic, l'acció va estar dirigida per l'artista català, cubà i americà Jorge Rodríguez Gerada, el mateix que va dibuixar la cara d'Obama al port de Barcelona, i va comptar amb el suport d'un centenar de voluntaris. **"He triat una xiqueta perquè són les generacions futures les que més patiran els efectes del canvi climàtic"**, va dir Rodríguez Gerada. Per dibuixar el rostre a l'arena, se van fer servir 1.500 estakes de fusta i 6.000 metres linials de malla verda.

Més informació al web www.350.org.

350.org

Redacció

L'autor d'esta impressionant obra.

Primeres jornades espanyoles sobre l'anguila

L'anguila europea es distribuïx per tota la conca mediterrània, per la costa atlàntica fins a Noruega i pels estuaris, rius i llacs interiors de tota Europa. És una espècie que gaudix d'una importància comercial arreu del món. Establir plans de gestió i garantir-ne la conservació són elements claus per al futur de l'espècie.

El passat mes de setembre van tindre lloc les primeres jornades espanyoles de l'anguila. La trobada anava adreçada a tots els agents implicats en l'ús i la conservació de l'espècie, investigadors, gestors, pescadors i comerciants.

L'objectiu era posar en comú l'estat en què es troben les poblacions d'anguila així com analitzar la implementació dels plans de gestió d'esta espècie en les diferents comunitats autònomes d'acord amb el reglament europeu i les implicacions de la inclusió de l'anguila a l'apèn-

dix de CITES.

Les jornades van aplegar membres de les diferents comunitats autònomes i altres països d'Europa. Científics de diversos llocs van exposar els últims avenços sobre esta espècie tan poc coneguda.

El punt de partida amb el qual tothom va estar d'acord va ser la situació en què es troba l'anguila europea a Espanya, que és molt preocupant. Ara bé, no va quedar clar quin pot ser el motiu d'esta davallada de les poblacions, però són evidents factors com la sobrepesca, la

impossibilitat de remuntar rius a causa de les barreres físiques, la contaminació de les aigües, la mortalitat d'anguiles sense motius aparents, entre d'altres.

Un altre punt de consens va ser determinar la necessitat d'establir una mesura dràstica i urgent per frenar esta inèrcia, tal com preveu el reglament europeu per a la recuperació de l'anguila, que preveu mesures com que el 40% de les angules que entren en aigües continentals pugan retornar al mar per reproduir-se.

També es va posar en evidència que hi ha moltes diferències entre autonomies tant pel que fa a la pesca com a les estratègies de control aplicades per les diferents administracions. Amb l'objectiu d'unificar criteris i solucions, s'han presentat 11 plans autonòmics i un pla per a la conca de l'Ebre a la comissió europea. Tot i això, encara hi ha temes que s'han

de resoldre referents a estos plans de gestió i a la seua implementació que, actualment, són la principal línia de

reproduir l'anguila en captivitat, per la qual cosa s'està treballant per aconseguir tancar el cicle.

Altres científics van apuntar que si es deixés de pescar completament l'anguila des d'este moment, se tardarien més de 50 anys a recuperar les poblacions que hi havia a principis del segle XX.

Com a conclusió general, se va determinar la necessitat de seguir treballant activament per implementar els plans de gestió i actuar directament per a la recuperació de les poblacions, mentre se segueix treballant paral·lelament per al coneixement de la biologia i ecologia de l'espècie, element base per continuar proposant alternatives de gestió i conservació de l'anguila. Estes conclusions, així com les exposicions i d'altra informació d'interès se poden consultar a la pàgina web següent: <http://www.azti.es/anguila/>.

Redacció

Un dels objectius de les jornades: unificar criteris i solucions

treball.

Per una altra banda, se van exposar propostes que es podrien aplicar a llarg termini com l'engreix d'anguila en captivitat, per a la posterior reintroducció o, fins i tot,

M. Cebolla

L'anguila europea naix al mar dels Sargassos i tarda dos anys a retornar al continent.

Recerca i desenvolupament de refugis per a rates penades

La població de rates penades del Delta, en plena recuperació, està formada per 6 espècies diferents. Una única rata penada pot menjar de 500 a 1.000 mosquits en un dia. Per tant, són beneficioses per a l'home i són un autèntic bioinsecticida natural. La construcció i instal·lació de caixes refugi sembla un punt clau per conservar-les.

El passat mes de novembre, el Parc va participar en les III Jornades de la Asociación española para la conservación y el estudio de los Murciélagos, celebrades a A Coruña. Concretament, se va presentar un pòster sobre l'experiència del Parc en la recerca, desenvolupament i construcció de diverses tipologies de caixes refugi per a rates penades així com els resultats obtinguts en el projecte.

Introducció

En els darrers anys, des de l'àrea d'infraestructures i conservació del Parc s'ha dut a terme un treball de recerca sobre el desenvolupament de refugis per a rates penades. Els estudis realitzats se fonamenten en l'anàlisi de les formes del disseny i la recerca de materials alternatius que simplifiquen el procés constructiu de caixes refugi. El propòsit perseguit és aportar solucions per facilitar

la producció, instal·lació i seguiment dels refugis i les condicions de vida de les rates penades.

Concretament s'han elaborat 17 tipus de caixes i dos refugis de grans dimensions, un d'ells és la torre refugi més gran d'Europa, situada a la zona de l'Embut de la bassa de l'Encanyissada.

L'experiència adquirida, que tot seguit vos presentem, se centra en els tres models de caixes més representatius.

Aspectes considerats

Tots els models de caixes refugi s'han dissenyat respectant les consideracions següents:

- Els materials constructius han de ser lleugers, resistents a la intempèrie i econòmics. També han de procurar la incorporació d'elements ecològics i sostenibles.
- Les caixes poden ser revisables amb porta lateral, frontal o inferior, semirevisables amb accés visual i no revisables, depenent de l'ús o

seguiment que se'n vulga fer.

- És important garantir una bona evacuació dels excrements.

- S'ha de condicionar l'accés a l'habitable mitjançant una zona d'aterratge.

- És necessària l'existència d'una obertura que permeti entrar-hi i sortir-ne als quípters. En la majoria de models comuns esta obertura està formada per una ranura horitzontal, però no cal, de fet, pot ser estrictament vertical.

Millores generals

La simplicitat del procés constructiu aconseguit en el disseny dels models i en l'elaboració amb mètodes artesanals provoquen que:

1. Qualsevol persona amb una mínima destresa la puga realitzar prescindint de la utilització d'eines mecàniques complexes. Això suposa un estalvi en mà d'obra i que col·lectius com els de voluntariat, escolars, etc. puguin construir-les, contribuint també a la divulgació i sensibilització sobre les rates penades.
2. El millor aprofitament del material constructiu, la incorporació d'elements procedents de restes agrícoles i la utilització de tints d'origen orgànic, les convertixen en més sostenibles i econòmiques.
3. El resultat final obtingut en

les caixes confirma que són d'una durabilitat i un confort excepcional.

Models de caixa refugi

1. Model de fusta

Característiques:

Tots els talls realitzats en la fusta són de 90°, sense biseixats ni talls en diagonal.

Per revisar-la, disposa d'una porta lateral que per la seua forma pot instal·lar-se tant a la dreta com a l'esquerra.

Els pendents que formen el sostre i la zona d'evacuació d'excrements són molt pronunciats, del 100%.

mateix lloc, ja que es poden revisar alhora sense girs o canvis de posicionament.

2. Els forts pendents del sostre i de la zona d'evacuació d'excrements ajuden a expulsar l'aigua de pluja i condensació, eviten, a més, l'acumulació d'excrements en l'interior i conserven l'habitable espaiat i sanejat.

3. El dimensionat de la zona d'accés i de la part superior de l'habitable provoquen un augment de la capacitat habitable del refugi i una millor fluïdesa d'entrada i sortida.

Simplificar el procés constructiu i emprar materials alternatius, objectius del Parc

La superfície del sostre és el doble que en una caixa comuna.

La zona d'aterratge i accés a l'interior és més gran que en altres models.

Millores:

1. La possibilitat de realitzar caixes amb la porta lateral a la dreta o a l'esquerra facilita la tasca en el moment de la revisió, sobretot quan s'instalen aparellades en un

2. Model de formigó vegetal

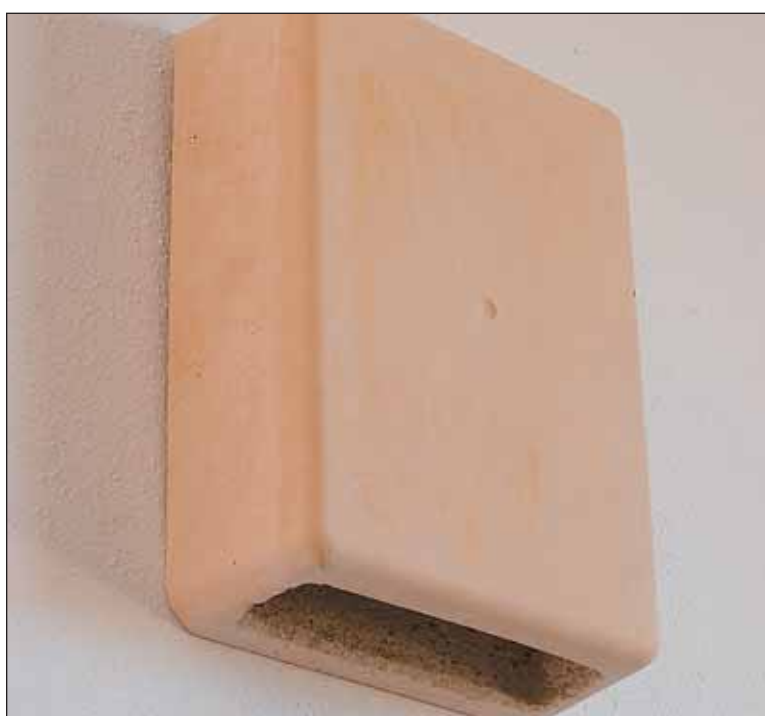
Característiques:

La massa del formigó està composta en un 80% de pallús (closca d'arròs), en la qual se barregen també excrements de quípters i argila com a colorant natural. La zona destinada per a l'aterratge, l'accés interior i l'evacuació d'excrements està integrada en un túnel i protegida per una malla.

Pel seu disseny, és considera que és una caixa semirevisable.

Millores:

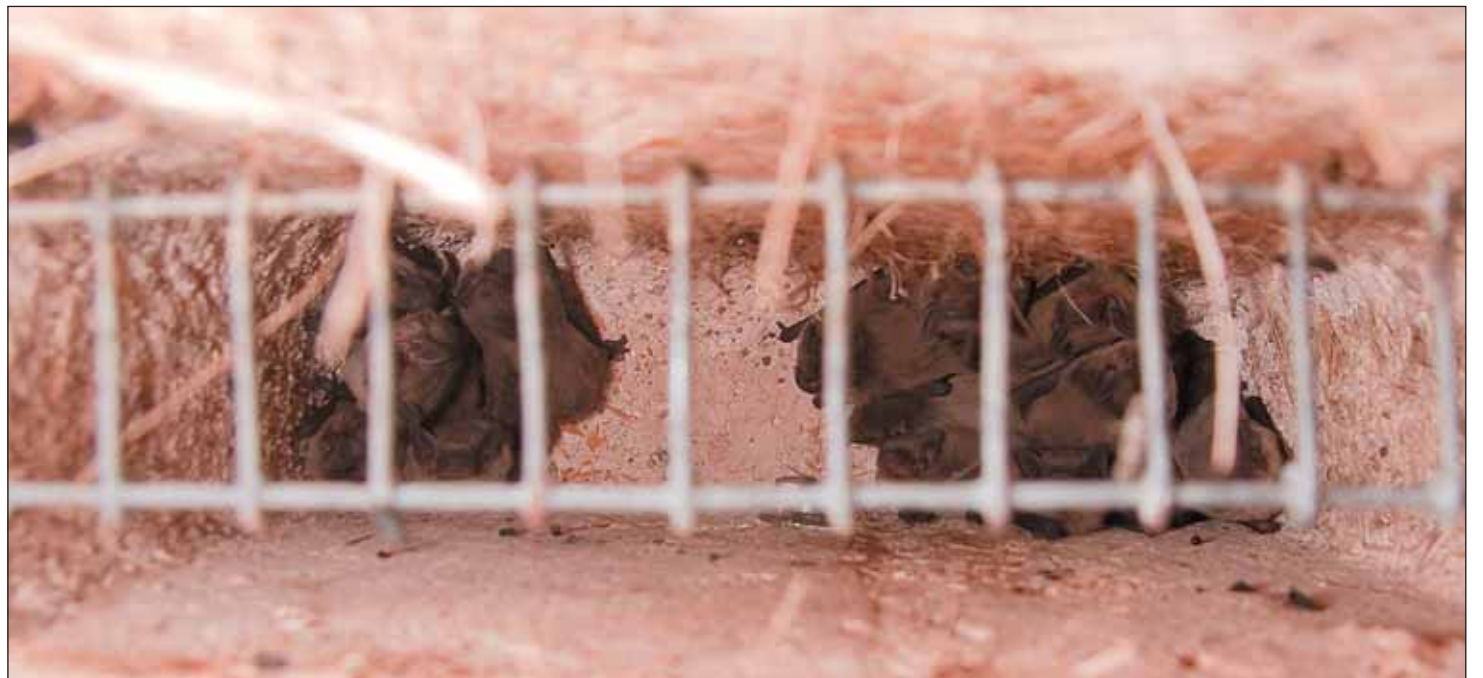
1. La closca d'arròs com a base del material constructiu genera a la caixa una sèrie de millores en els paràmetres tèrmics i hidròfugs i la composició orgànica reduïx en un 50% el pes en comparació amb l'equivalent construïda amb formigó convencional.
2. La incorporació d'excrements en la barreja, n'afavoreix la colonització inicial.
3. L'ús de tints naturals com l'argila, el carbó, el safrà, etc. ajuden a integrar les caixes en el paisatge, sobretot en zones urbanes. Els colors foscos s'utilitzen com a regu-

C. Domingo

A l'esquerra, model de fusta i a la dreta, caixa elaborada amb pallús.

(Continua a la pàgina següent)

C. Domingo

A l'esquerra, model projectat. A la dreta, detall interior de la caixa de formigó vegetal.

(Ve de la pàgina anterior)

ladors tèrmics per afavorir l'absorció de la calor en caixes situades en llocs amb poca insolació.

4. La malla del túnel impedeix la depredació o colonització d'altres espècies, facilita l'evacuació d'excrements de l'interior i conserva l'habitable espaiat i sanejat.

5. La revisió a través del túnel és exclusivament visual

i permet obtenir informació del nombre i l'espècie que habita el refugi. Si el seguiment no necessita d'un gran rigor se pot revisar la caixa observant-la a distància amb una simple llanterna sense la necessitat d'accedir-hi.

3. Model de formigó projectat

Característiques:

La closca superficial generada pel formigó projectat

adquireix un gruix aproximat d'un centímetre i queda adherida completament a l'espert que definirà la superfície interior de l'habitable. Per a revisar-la, disposa d'una porta inferior regulable.

Millores:

1. La closca superficial de formigó, redueix un 50% el pes de la caixa en relació a les construïdes totalment amb

formigó.

2. L'acabat interior d'espert, per les seues característiques i per ser un element natural, proporciona unes condicions de major confort i subjecció a les rates penades.

3. En la massa del formigó projectat també es poden barrejar excrements o qualsevol tipus de pigmentació.

4. La instal·lació de la porta a la part inferior de la caixa coincideix amb la zona menys

habitada per no molestar les rates penades. La porta també funciona com a regulador de l'obertura d'accés a l'interior i pot dimensionar la mida segons l'espècie que l'habita.

Xavier Porres,
Parc Natural del Delta de l'Ebre

càmping EUCALIPTUS

un complex al bell mig del delta de l'Ebre

obrim el pròxim 8 d'abril

- ✓ Inaugurat l'any 2003
- ✓ Càmping
- ✓ Bungalows
- ✓ Bar restaurant obert a tot el públic
- ✓ Supermercat
- ✓ Piscina
- ✓ Pic nic
- ✓ Instal·lacions esportives

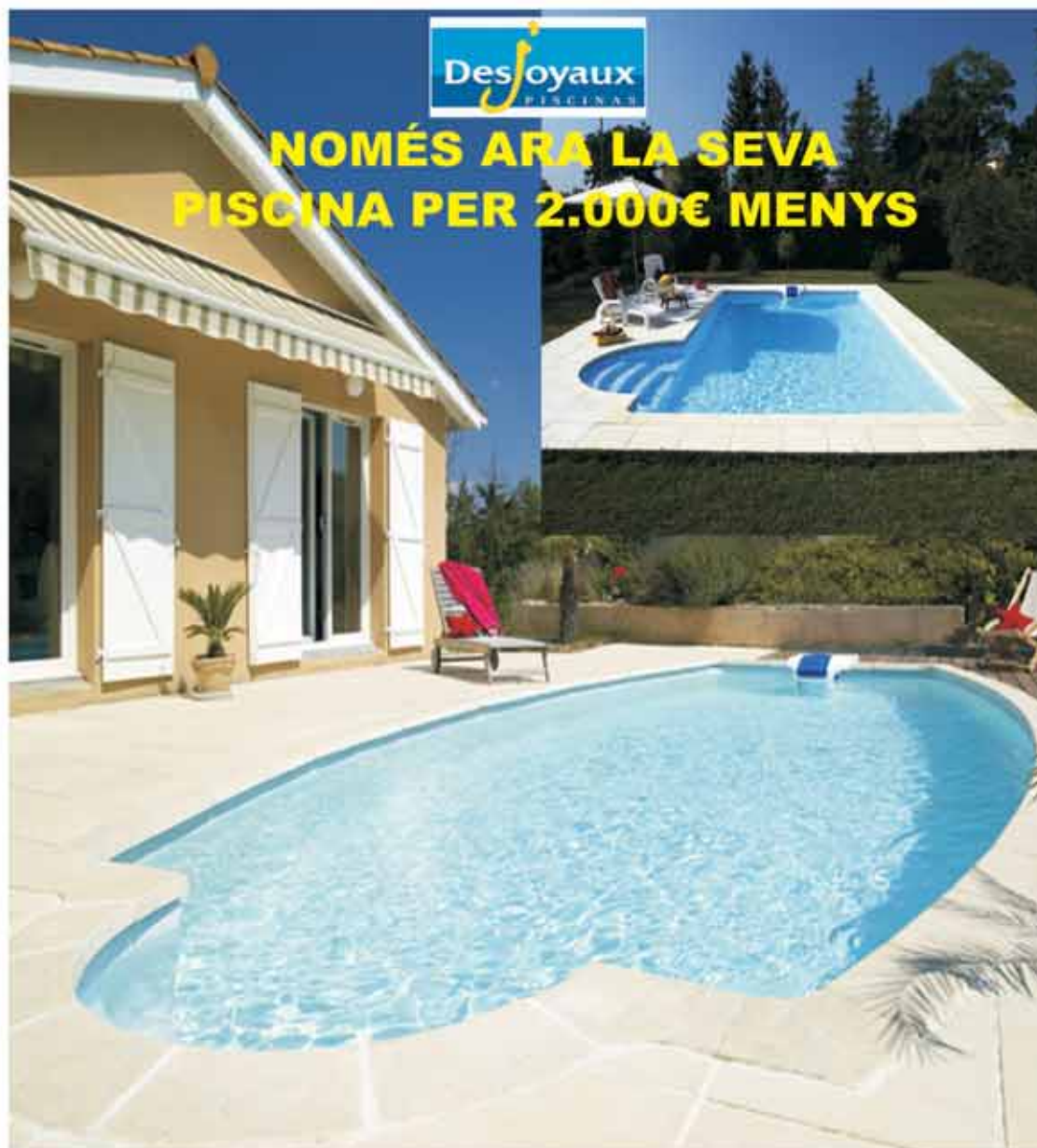
CÀMPING EUCALIPTUS, SL

Platja Eucaliptus - 43870 Amposta
Tel./Fax 977 479 046
Tel. restaurant 977 479 148
eucaliptus@campingeucaliptus.com
www.campingeucaliptus.com

comercial **esteller**
Xemeneies Alcanar

Carretera Nacional 340, Km.1.061,5
Tel. 977 737 606 - Fax 977 737 618
43530 Alcanar (El Montsià) Tarragona
www.comercialesteller.com

CONSTRUÏM PISCINES DESDE FA MÉS DE 20 ANYS

TOT PER AL SEU JARDÍ

BUSQUEM DISTRIBUÏDORS

Itinerari 7: Sant Carles de la Ràpita-Casa de Fusta Erms de Vilacoto- Encanyissada

Per qüestions de propietats privades i de la temporada de caça, este itinerari disposa de dos variants depenent de l'època de l'any.

De març a setembre

Iniciem el recorregut al pavelló firal de Sant Carles de la Ràpita (**km 0**). Amb el pavelló a la nostra dreta, continuem endavant fins arribar a la cruïlla de la carretera que unix la Ràpita amb el Poblenou (**km 0,5**).

Seguim amb absoluta precaució per la carretera durant 400 m, fins veure a la nostra esquerra un camí de terra i el senyal indicatiu de l'itinerari. Girem, amb cautela, a l'esquerra, abandonant la carretera, i continuem recte pel camí de terra. Al cap de 200 m, creuem la sèquia de Mar (**km 1,1**) i continuem a l'esquerra per un camí de terra que, a l'inici, disposarà d'una sèquia de reg a l'esquerra i, seguidament mentre pedalem, observarem tres típiques edificacions de ribera a la nostra dreta. Al cap de 900 m, este camí gira forçosament a la dreta (**km 2**).

Girem, doncs, a la dreta i seguim sempre recte. Tindrem arrossars a banda i banda, durant 1,1 km. Després d'esta distància, a la nostra esquerra disposarem d'una filera d'aubes i xops i, al darrere, una densa formació de canyís que ens indica que limitem amb els erms de Vilacoto o Casablanca (**km 3,1**), zona del Parc de gestió privada.

A l'hivern els Erms acullen un important dormidor d'arpelles i, a l'estiu, és relativament comú observar el picampall o repicatons.

Seguim sempre endavant, doncs, amb els Erms a la nostra esquerra i els arrossars a la dreta durant 1,1 km, on haurem de girar obligatòriament a l'esquerra, ja que topem amb el desguàs de la Maquineta (**km 4,2**).

Girem a l'esquerra i seguim endavant pel camí de terra, tenint de referència el desguàs de la Maquineta a la dreta i els Erms a la nostra esquerra. Al cap de 500 m tornem a tenir arrossars a banda i banda i al cap d'1km girem a la dreta (**km 5,8**) en busca de la bassa de l'Encanyissada.

Resseguim el camí de terra durant 600 m més, fins arribar a la sèquia de l'Anglès i a la carretera del mateix nom que naix als ullals de Baltasar (**km 6,4**).

En este punt, creuem l'Anglès i la carretera i seguim endavant per un camí de terra que naix enfront nostre a la dreta. El resseguim durant 900 m, passant gairebé al final pel mas de la Campana, fins arribar a la sèquia Gran (**km 7,2**). En este punt, hem de creuar la sèquia per un pont de ferro verd, habilitat per a bicicletes.

Un cop creuada la sèquia, podem, opcionalment apropar-nos al mirador de Patrau, situat a 250 m a la nostra dreta. També en este punt estem connectats amb l'itinerari núm. 1, la ruta de les llacunes.

La nostra ruta, però continua cap a l'esquerra. Girem, doncs i, un cop creuat el pont cap a l'esquerra i al cap d'1 km girem a la dreta per enllaçar, al cap de 400 m, amb el carril bici de l'Encanyissada. En este lloc també ens trobem enllaçats amb la ruta 6, Amposta-Ullals-Casa de Fusta.

Seguim endavant pel carril bici, en busca de la Casa de Fusta. Al cap de 2,7 km arribem al mirador del Carreter (**km 11,2**).

Continuem endavant i al cap d'1 km arribem a la Casa de Fusta, edifici emblemàtic del Delta, centre d'Informació del Parc que acull una exposició sobre les bases del Delta (**km 12,2**).

De març fins a setembre, retornem sobre les nostres passes per a un recorregut total de 24,4 km. Este itinerari transcorre per camins rurals (64%) per carril bici (28%) i per carretera (8%) i per unes superfícies de terra (92%) i asfalt (8%).

D'octubre a febrer

Durant el període de caça, d'inicis d'octubre a finals de febrer, l'àrea de Vilacoto està tancada, per la qual cosa, l'itinerari l'hem d'efectuar de la següent manera: Fem el mateix recorregut inicial que de març a setembre, però en creuar la sèquia de Mar (**km 1,1**), girem a la dreta i seguim per un camí de terra que transcorre paral·lel a la Sèquia durant 1,8 km, quan toparem amb una propietat privada i ens veurem obligats a incorporar-nos a la carrete-

ra que unix la Ràpita amb el Poblenou del Delta (**km 4**).

Ens incorporem a l'esquerra a la carretera i, amb absoluta precaució, seguim direcció a Poblenou. Al cap de 850 metres, abandonem la carretera, girem a l'esquerra i ens incorporarem a un camí asfaltat, el camí del canal de l'Anglès (**km 4,9**).

Seguim, doncs, per l'Anglès (rep el nom de la sèquia que l'acompanya paral·lelament) durant 2,1 km, on haurem de creuar el pont que salva la Sèquia.

A partir d'aquí continuem el mateix itinerari que a la primavera-estiu i ens trobem el Mas de la Campana i el pont de ferro (**km 7,8**), l'enllaç amb el carril bici de l'Encanyissada (**km 8,9**), el mirador del Carreter (**km 11,9**) i la Casa de Fusta (**km 12,9**).

D'octubre a febrer, retornem sobre les nostres passes per a un recorregut total de 25,8 km. Este itinerari transcorre per camins rurals (40%), per carril bici (28%) i per carretera (32%) i per unes superfícies de terra (68%) i asfalt (32%).

Fitxa tècnica

Distància: 24,4 km (març-set) / 25,8 km (oct-feb)

Localització: Sant Carles de la Ràpita, Vilacoto, l'Encanyissada

Durada: 4 hores.

Desnivell: inexistent.

Dificultat: baixa.

Usuaris: a peu, en bicicleta.

Trams compartits: atenció amb els cotxes!

Tipus de ferm: asfalt i terra.

Època recomanada: tot l'any.

Recomanacions

Cal dur casc, menjar i aigua suficient. Depenent de l'estació de l'any vos recomanem dur crema solar i repel·lent de mosquits. L'orografia és completament plana, però cal estar atents als vents habituals a la zona. Vos aconsellem portar material per a la reparació de punxades. Els prismàtics també us poden ajudar a observar les aus.

Normes i consells

- Circuleu amb precaució. Este és un itinerari que aprofita camins rurals i només disposa de carril bici a la bassa de l'Encanyissada.
- Respecteu la senyalització i les zones d'accés prohibit.
- Respecteu la flora, la fauna i el medi.
- No llenceu deixalles. Ajudeu-nos a mantindre net el Parc.
- L'acampada només és permesa en els còmpings establerts.
- En les zones protegides és prohibit dur gossos sense lligar.
- Utilitzeu els miradors, vos mostraran el paisatge del Delta.

Km

Km 0: pavelló firal

Km 0,5: inici carretera

Poblenou

Km 0,9: inici camí terra

Km 1,1: sèquia de Mar

Km 3,1: inici erms Vilacoto

Km 6,4: sèquia de l'Anglès

(pont)

Km 7: mas de la Campana

Km 7,2: pont de ferro

Km 8,6: inici carril bici

Encanyissada

Km 11,2: mirador del Carreter

Km 12,2: Casa de Fusta

Km 24,4: la Ràpita

D'octubre a febrer

Km 1,1: inici sèquia de Mar

Km 3,9: final camí sèquia Mar

Km 4: incorporació carretera

Km 4,9: inici camí canal de

l'Anglès

Km 7: sèquia de l'Anglès (pont)

Fauna característica

Arrossars: ànec collverd, bernat pescaire, esplugabous, cames llargues.

Erms Vilacoto: picampall, boscaler comú, cabusset, agró roig, arpella vulgar.

Encanyissada: flamenc, fotja, boscarla de canyar.

Flora característica

Erms de Vilacoto: mansega, canyís.

Encanyissada: canyís, lliri groc, boga, salicòrnia, tamarí, junc marí.

CENTRES D'INFORMACIÓ DEL PARC

Casa de Fusta

Bassa de l'Encanyissada.
43870 Amposta
Tel. 977 261 022
www.gencat.cat/parcs

Ecomuseu

Martí Buera 22
43580 Deltebre
Tel. 977 489 679

Oficina d'Informació Turística Sant Carles de la Ràpita

Carles III 13. Tel. 977 744 624
www.turismesantcarlesdelarapita.org

Itinerari 8: camí de sirga del Delta Amposta-Balada-Sant Jaume-Migjorn

Este itinerari s'emmarca en el projecte "Restauració integral del bosc de ribera al tram del riu Ebre entre Tortosa i la desembocadura", desenvolupat pel Ministeri de Medi Ambient i Medi Rural i Marí.

L'actuació ha recuperat el bosc de ribera del marge dret de l'Ebre i l'antic camí de sirga deltaic. Este camí estava situat a la riba del riu i vinculat estretament amb els llaguts, embarcacions que navegaven per l'Ebre transportant, principalment, arròs aigües amunt i matèries escasses al Delta (pedres, fusta, etc.) aigües avall.

El llagut era arrossegat, aigües amunt, des de la ribera per animals, els matxos, o per persones, els sirgadors. Aigües avall, aprofitava el corrent i podia usar una vela llatina per aprofitar el vent.

A mitat del segle XX, amb la millora de la comunicació rodada per ferrocarril i carretera i la construcció dels embassaments de Riba-Roja, Flix i Mequinensa, l'Ebre va perdre definitivament el seu paper de via de comunicació i, en conseqüència, va significar la pèrdua de la navegació fluvial i dels llaguts.

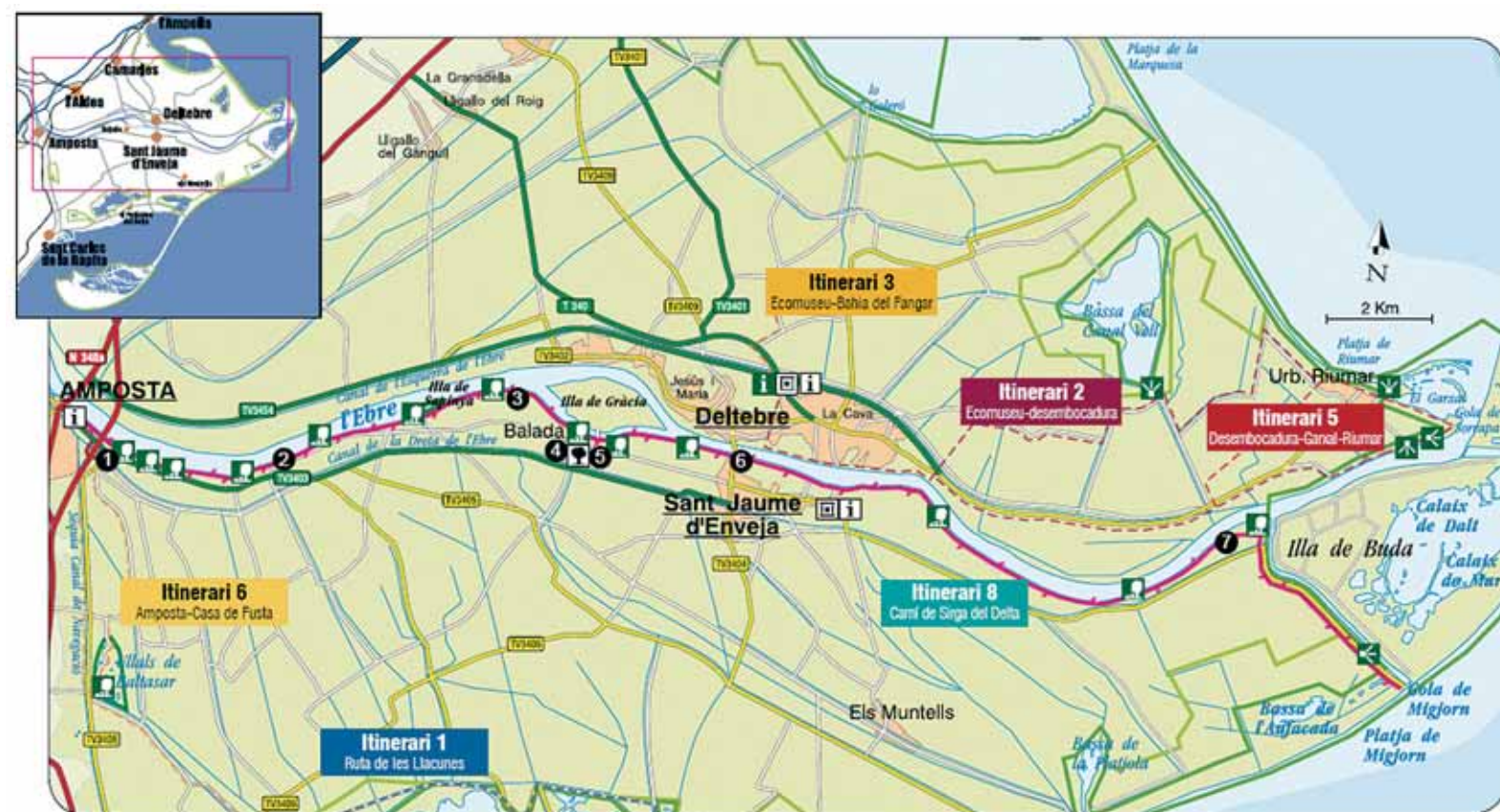
Actualment, se poden visitar dos llaguts al Delta: un està exposat a l'Ecomuseu i l'altre al davant del Club Nàutic Deltebre. A més, s'ha recuperat un llagut "Lo Sirgador" que fa rutes turístiques des d'Amposta fins a Miravet.

Itinerari

Iniciem el recorregut a l'Oficina d'Informació Turística d'Amposta. Amb l'Ebre a la nostra esquerra continuem endavant en busca del passeig fluvial, situat 300 metres més endavant. Un cop al passeig, i sempre amb l'Ebre a la nostra esquerra, seguim endavant durant 800 metres fins arribar al km 0 del camí de sirga.

En este punt, iniciem el nostre recorregut pel camí de sirga del Delta, per on anirem pràcticament durant tot el recorregut, franquejats per una tanca protectora de fusta. Al cap de 2,4 km arribem a la Sinya, construcció que servia per elevar l'aigua del riu per regar els camps més pròxims.

Seguim endavant i al cap de 3,2 km arribem a l'alçada de l'illa de Sapinya (km 5,6). L'illa, decla-

rada reserva natural parcial, ocupa una extensió de 3 ha i els ambients dominants són els boscos de ribera, encara que no ben formats, els fenassars i la vegetació helofítica.

Continuem endavant durant 2,9 km fins arribar a Balada (km 8,5), petit nucli de població situat davant l'illa de Gràcia, tocant el riu Ebre. El seu únic carrer delimita els termes municipals d'Amposta i Sant Jaume. Podem visitar el Baladre de Balada, que està catalogat com a arbre monumental.

Seguim endavant amb l'illa de Gràcia a l'esquerra durant un gran tram fins arribar a Sant Jaume d'Enveja (km 11,3). En este punt podem creuar l'Ebre pel "Passador" i enllaçar amb l'itinerari 2 (Ecomuseu-desembocadura) i el GR 99 Caminos Naturales.

A Sant Jaume us recomanem la visita al Centre d'Interpretació de les Barraques del Delta (tel. 977 468 039 i 977 478 056).

Continuem pel camí de sirga i al cap d'1,7 km arribem al bosc de la Comandanta (km 13), una de les poques formacions de bosc de ribera amb una certa entitat i densitat. Deixem enrere el bosquet i ja ens dirigim cap al riu Migjorn, situat a 8,6 km, punt final del camí de sirga, per a un recorregut total d'anada de 21,6 km.

Este itinerari transcorre per camins rurals (13%) i carrils bici (87%). Les superfícies són en asfalt (5%) i terra (95%).

Fitxa tècnica

Distància: 43,2 km (anada i tornada).

Localització: Amposta, Balada, Sant Jaume d'Enveja.

Durada: 6 hores.

Desnivell: inexistent.

Dificultat: mitja.

Usuaris: a peu, en bicicleta.

Tipus de ferm: terra.

Època recomanada: tot l'any.

Recomanacions

Cal dur casc, menjar i aigua suficient. Depenent de l'estació de l'any vos recomanem dur crema solar i repel·lent de mosquits. L'orografia és completament plana, però cal estar atents als vents habituals a la zona. Vos aconsellem portar material per a la reparació de punxades. Els prismàtics també us poden ajudar a observar les aus.

Suggeriment

Com que és un trajecte lineal i amb diferents possibilitats d'estacionar vehicles al costat del recorregut, podem modular el nostre itinerari segons les nostres necessitats i capacitats. Així, podem prendre com a punt de partida Balada, Sant Jaume d'Enveja o qualsevol àrea d'aparcament del recorregut.

Normes i consells

- Respecteu la senyalització i les zones d'accés prohibit.
- Respecteu la flora, la fauna i el medi.
- No llenceu deixalles. Ajudeu-nos a mantindre net el camí.
- L'acampada només és permesa en els càmings establerts.

Km

Inici: Oficina de turisme d'Amposta.

Enllaç: inici passeig fluvial.

Km 0: inici camí de sirga-aparcament 1.

Km 1,2: aparcament 2.

Km 1,6: aparcament 3.

Km 2,4: la Sinya.

Km 3,9: aparcament 4.

Km 5,6: illa de Sapinya.

Km 6,3: aparcament 5.

Km 8,4: aparcament 6.

Km 8,5: Balada.

Km 8,7: illa de Gràcia.

Km 11,3: Sant Jaume d'Enveja.

Km 13: bosquet de la Comandanta.

Km 17: aparcament 7

Km 21,6: riu Migjorn-final camí

Fauna característica

Arrossars: ànec collverd, berrat pescaire, esplugabous, martinet blanc, fredeluga i camallarga. Riu: blauet, rossinyol bord, martinet de nit, aligot comú, pit roig, corb marí gros.

Flora característica

Riu: àlber, om, freixes, tamarius, xop, canyís, boga de fulla estreta i junc marí.

PNDE

CENTRES D'INFORMACIÓ DEL PARC

Ecomuseu: Martí Buera 22. 43580 Deltebre. Tel. 977 48 96 79

Casa de Fusta: Bassa de l'Encanyissada. 43870 Amposta. Tel. 977 26 10 22. www.parcscatalunya.net

Oficina turisme Amposta: Av. Sant Jaume 1. Tel. 977 70 34 53. www.turismeamposta.cat

Oficina turisme Sant Jaume d'Enveja: Carles I 22. Tel. 977 478 056. www.santjaume.cat

El delta de l'Ebre i les migracions de papallones

El Parc realitza un seguiment de les poblacions de papallones diürnes mitjançant un itinerari inclòs dins de la xarxa del projecte CBMS (Catalan Butterfly Monitoring Scheme) o Pla de seguiment de papallones de Catalunya.

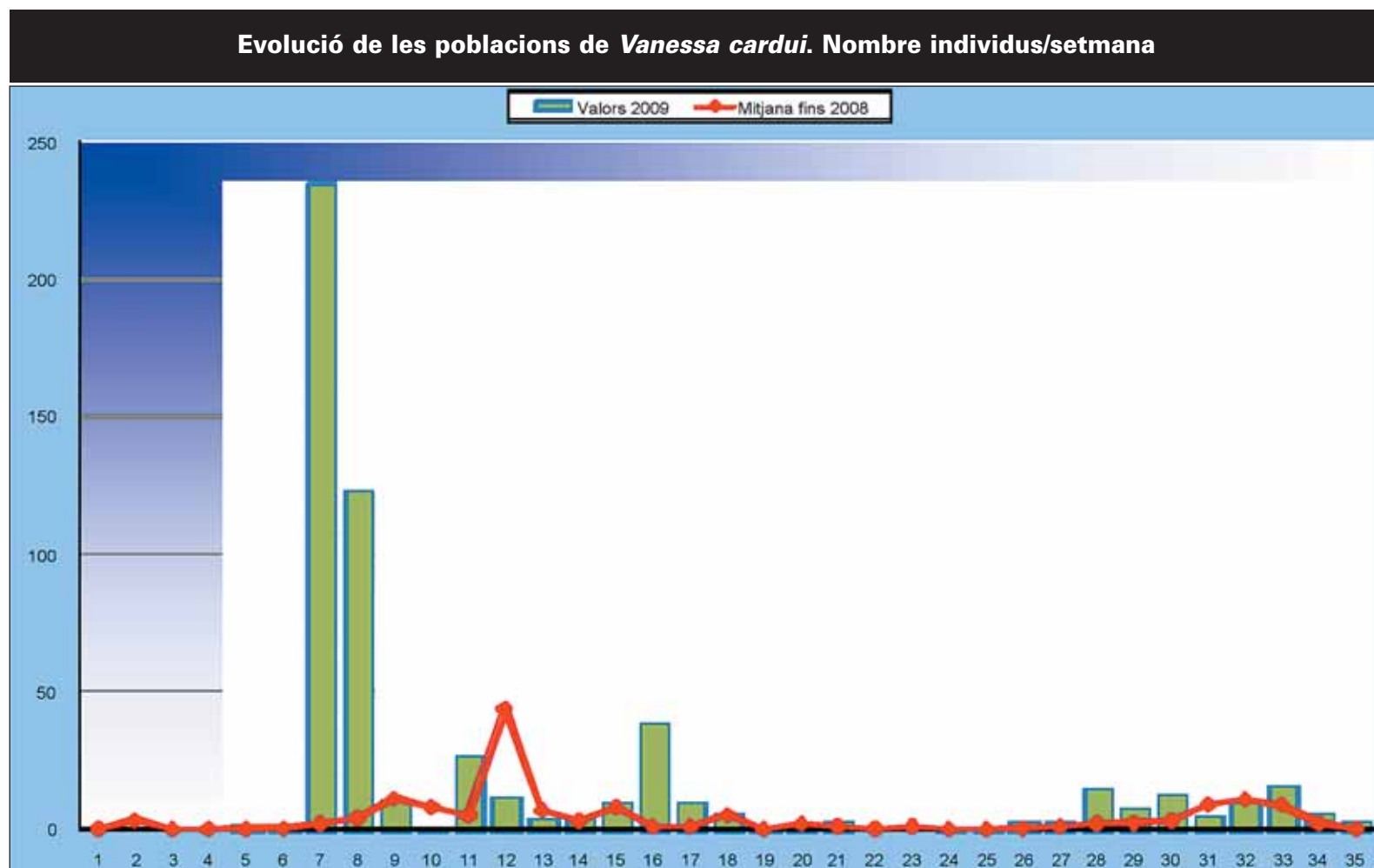
Pere Luque

Biòleg del Museu comarcal del Montsià

Des de l'any 2002 el Parc Natural del Delta de l'Ebre realitza un seguiment de les poblacions de papallones diürnes mitjançant un itinerari inclòs dins de la xarxa del projecte CBMS. L'itinerari de la Tancada es localitza dins del terme municipal d'Amposta, al costat de la llacuna del mateix nom, i inicia el recorregut en el carril de la llacuna fins a la platja de l'Eucaliptus, passant per la bomba de Baladres.

El CBMS és un projecte que es va iniciar l'any 1994 i es va inspirar en el Butterfly Monitoring Scheme (BMS), que s'està aplicant al Regne Unit des de l'any 1976. Actualment comprèn més de 60 localitats repartides al llarg de tota la geografia catalana i les Illes Balears. Esta xarxa de localitats permet fer un seguiment molt acurat i amb caràcter anual de les poblacions de papallones del nostre país. D'esta manera obtenim dades molt importants, que ens permeten conèixer l'estat de les poblacions de cada espècie, dades del seu comportament i informació dels moviments migratoris que realitzen. És en este darrer aspecte on el recorregut del delta de l'Ebre s'ha mostrat com un punt clau per al coneixement de les migracions que cada any realitzen algunes espècies de lepidòpters en el nostre país.

L'any 2009, se va constatar un cop més la importància estratègica com a punt d'arribada i de descans del delta de l'Ebre dins d'estos moviments poblacionals. Les dades obtingudes han permès registrar

P. Luque

A l'esquerra, còpula de *Danaus chrysipus*. A la dreta, exemplar de *Vanessa cardui*.

quantitativament les migracions més importants de les quals se tenen constància fins al moment. Este fet ha sigut especialment significatiu en el cas de la papallona dels cards i la papallona tigre, dos de les espècies de més rellevància al Parc i que realitzen moviments més importants al nostre país, tant pel que fa al nombre d'e-

xemplars que migren com per la distància que recorren. Així les dades recollides han sigut molt superiors a les de la resta d'anys amb dades del CBMS. S'han arribat a comptabilitzar un nombre d'individus amb valors fins a deu cops superiors a la mitjana enregistrada en els set anys anteriors en els quals hem realitzat el trans-

secte del CBMS al delta de l'Ebre.

Cada any la papallona dels cards (*Vanessa cardui*) registra a la primavera i principis d'estiu una arribada d'individus al Delta que es troben en migració cap al nord d'Europa, pas que es repeteix en sentit contrari els mesos de setembre i octubre. L'any 2003

vam detectar una migració molt important d'esta espècie amb pics setmanals de fins a 260 exemplars. Després d'uns anys en què este pas d'individus va ser molt reduït, el 2009 se van obtenir els índexs més elevats d'esta espècie des que es recullen dades amb la

(Continua a la pàgina següent)

(Ve de la pàgina anterior)

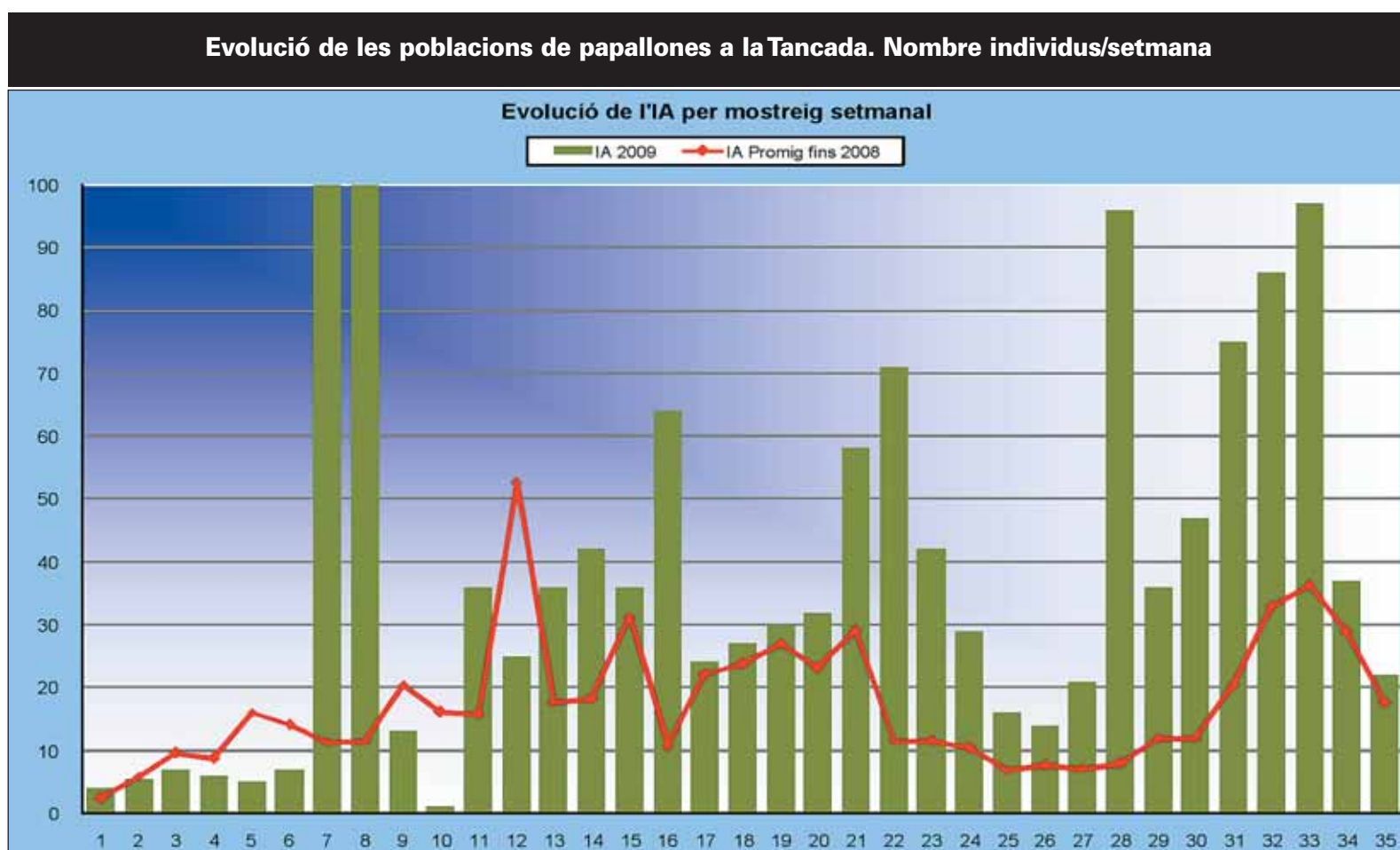
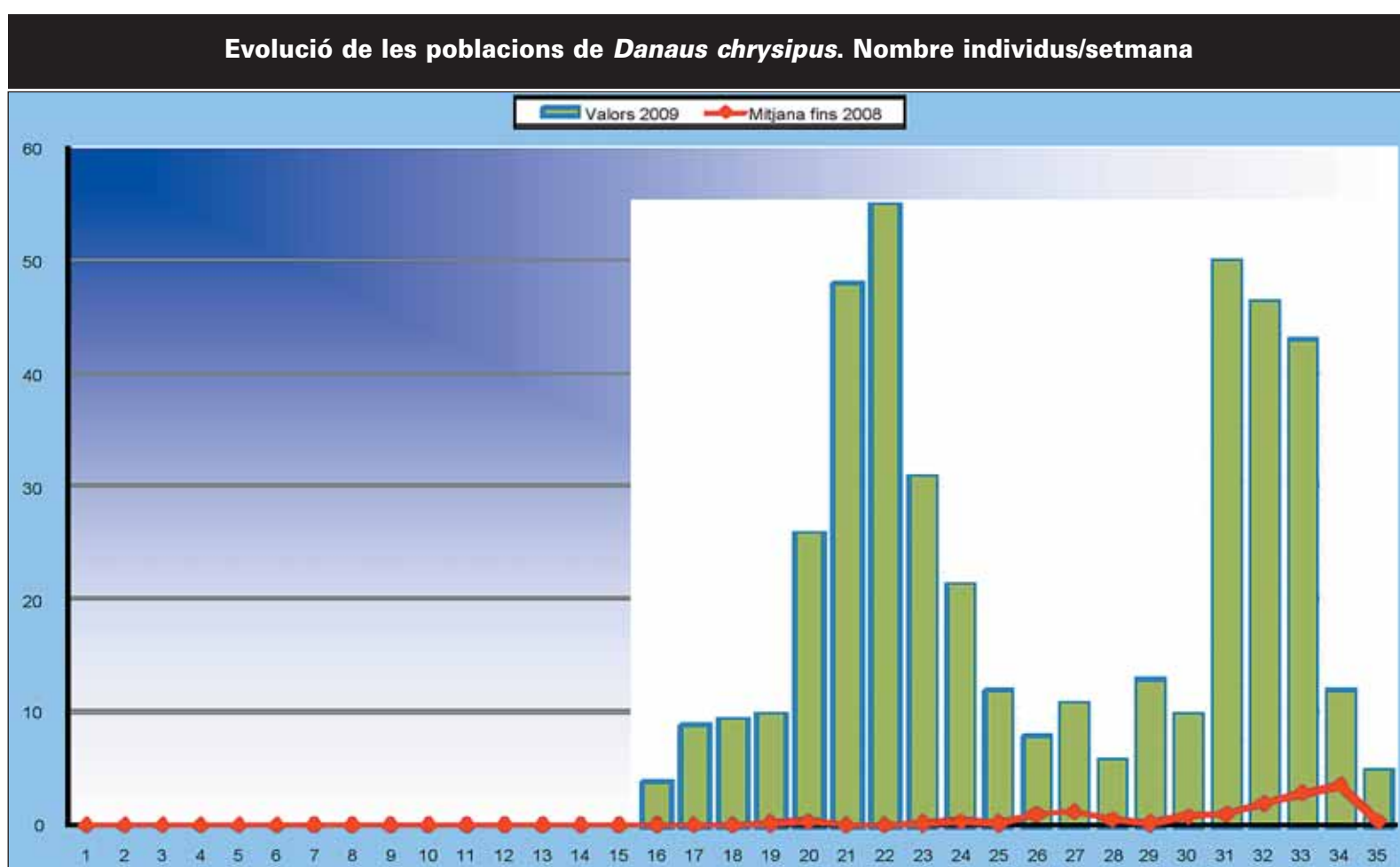
xarxa del CBMS a Catalunya. En el nostre itinerari vam arribar a comptabilitzar fins un total de 575 individus, el valor més alt enregistrat fins al moment i amb pics setmanals en què es van observar fins a 235 individus.

La papallona tigre (*Danaus chrysipus*) és la papallona més emblemàtica del delta de l'Ebre, espècie migradora que arriba des de les poblacions del nord d'Àfrica i el sud de la península Ibèrica fins al delta de l'Ebre pràcticament tots els anys. Els primers exemplars se poden veure al Parc cap als mesos de juny i juliol. Alguns anys estos exemplars pioners no aconseguen establir-se i reproduir-se i llavors la presència de les papallones tigre al Delta esdevé esporàdica i,

El Delta, zona de pas, descans o reproducció per a la papallona tigre

fins i tot, rara. Quan el nombre d'exemplars migradors és prou gran, en permet l'establiment de poblacions estables i la reproducció. Llavors l'espècie assolix elevades densitats al cap de dos generacions i és en els mesos de tardor quan la seua presència es fa molt evident en molts llocs del Delta i fins i tot de la vall de l'Ebre.

Als mesos de juliol i agost del 2009 se va registrar l'arribada més nombrosa d'exemplars de papallona tigre des que disposem de dades de les seues poblacions. La presència d'esta papallona a tot el Parc va ser molt abundant al llarg de l'estiu i la tardor. Se van observar individus divagants a la plana de Lleida i l'espècie va ocupar tot el curs final del riu Ebre. La migració va ser tan important que es van detectar exemplars de *Danaus chrysipus* en transectes del CBMS de tot el territori català on no hi havia estat fins ara. Al llarg de tota la campanya, a la Tancada es van comptabilitzar fins un total de 430 individus, un valor extremadament alt si tenim en consideració que la mitjana d'exemplars detectats en el transecte de la Tancada fins el 2008 era de 14 per any. Este increment tan espectacular de les poblacions de les dos espècies, confirma este

any com excepcional per la magnitud assolida pels seus moviments migratoris. Són unes dades que, per altra banda, confirmen la importància que per a estes papallones reunix el delta de l'Ebre, ja siga com a zona de pas i de descans en les migracions, o com a lloc d'arribada i reproducció per a després, un cop establertes al Delta, colonitzar noves zones de Catalunya, algunes tan llunyanes com poden ser la plana de Lleida o el Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà.

Exemplar de papallona tigre.

P. Luque

Estat de conservació del fartet (*Aphanius iberus*) al delta de l'Ebre

El fartet és un ciprinodòntid endèmic de la península Ibèrica que ha patit una dràstica regressió, per la qual cosa es troba protegit per totes les legislacions nacionals i internacionals. Manté poblacions aïllades i, sovint, molt localitzades en zones humides del litoral mediterrani.

Nati Franch i Josep M. Queral
PNDE

Quim Pou
Sorelló, estudis al medi aquàtic

Miguel Clavero
Centre tecnològic forestal de Catalunya

M. Cebolla

Parella de fartets. A dalt, la femella. A baix, el mascle.

En les últimes dècades, se n'ha reduït notablement el nombre de poblacions. Els principals factors del seu declivi han sigut la transformació dels seus hàbitats i la introducció d'espècies invasores.

Al delta de l'Ebre, la seua àrea de distribució va resultar relegada a la zona litoral, on ocupa, sobretot, hàbitats poc favorables per a la gambúsia (*Gambusia holbrooki*), espècie exòtica invasora.

El Parc Natural del Delta de l'Ebre va començar a treballar en la recuperació del fartet l'any 1990, iniciant un programa de cria en captivitat i portant a terme un projecte LIFE a partir del qual se va elaborar el Pla de recuperació d'esta espècie a Catalunya. Des de llavors, les poblacions salvatges han patit una certa recuperació i poden ser considerades unes de les majors poblacions de fartet a escala global, donada la situació en què es troba a la resta de la Península.

Actualment, les principals línies d'actuació que s'estan

portant a terme són el manteniment d'estocs genètics i l'estudi de les poblacions salvatges, per la qual cosa l'any 2004 es va establir un seguiment anual amb l'objectiu de conèixer l'evolució del seu estat i obtindre'n dades rellevants per a conservar-lo.

Metodologia

El monitoratge consisteix en la creació de 29 estacions fixes de mostreig situades en els principals ambients aquàtics ocupats pel fartet al Delta. En cada punt de mostreig se prenen mostres fisicoquímiques amb una periodicitat mensual o estacional i es realitzen captures anuals. La tècnica de captura utilitzada majoritàriament ha sigut per mitjà de nanses que romanen 24 hores a l'aigua. També s'ha usat un mètode de pesca actiu tradicional, el gamber. Els exemplars capturats han estat identificats i se'ls han pres mesures biomètriques.

De manera complementària, per a l'elaboració de les

dades, s'ha utilitzat també els resultats d'altres seguiments que desenvolupa el Parc mitjançant la mateixa metodologia, com l'*Atles de peixos* o el seguiment d'espècies invasores.

Resultats i discussió

Els resultats mostren que el fartet està present en tot el litoral del Delta (figura 1), on mostra una distribució no

trams finals dels desguassos i les maresmes hipersalines. Estos hàbitats són diferents entre si, encara que tots ells se caracteritzen pel seu caràcter fluctuant al llarg de l'any. Les llacunes i els desguassos tenen un patró totalment artificialitzat, influenciat pel conreu de l'arròs, que comporta la inundació del Delta amb aigua dolça durant l'estiu (figura 2). No

elevada conductivitat durant l'estiu, com ara en les maresmes hipersalines de la Trinitat o de la Tancada, on s'han obtingut densitats de fins a 944 i 400 CPUE, respectivament.

En menors densitats (0,66-23 CPUE) el fartet apareix en la majoria de les basses litorals i manté poblacions estables solament en aquelles que tenen variacions importants de conductivitat. Això posa de manifest la influència de les condicions de l'hàbitat en les poblacions de fartet (figura 3).

No tan sols l'abundància relativa es veu afectada per les característiques físiques i químiques de l'hàbitat sinó també la composició de les espècies.

En ambients on la conductivitat té poca variació i és baixa a l'hivern i la temperatura de l'aigua és molt elevada a l'estiu (Olles, Platjola i Buda) la gambúsia és dominant. Mentre que si es donen les condicions contràries

La transformació d'hàbitats i la introducció d'espècies, claus en el declivi del fartet

fragmentària i ocupa grans extensions inundades permanentment i generalment interconnectades.

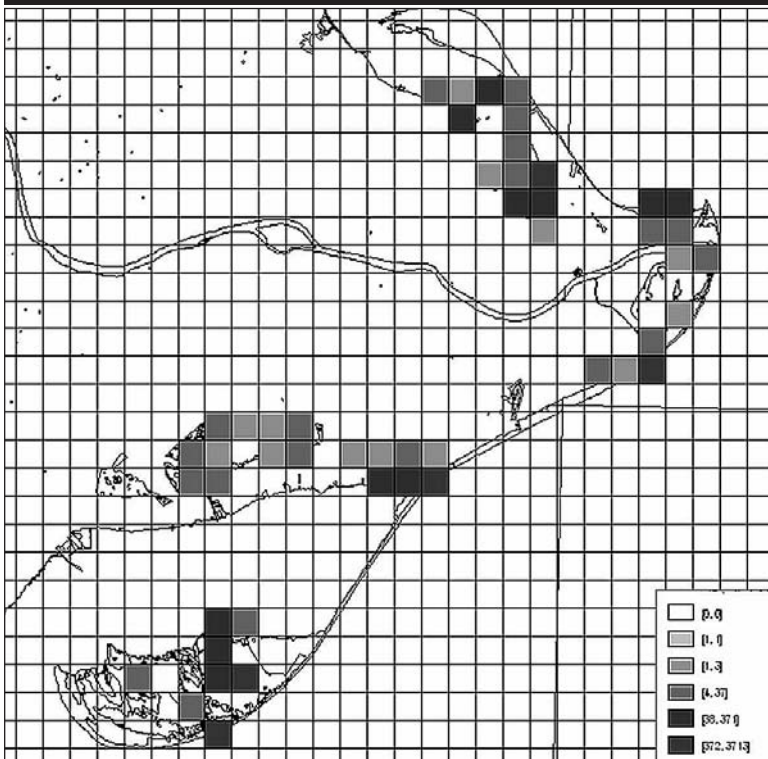
Els hàbitats on és present inclouen les llacunes litorals, les maresmes salobres, els

obstant això, en les maresmes esta influència és molt menor i, en determinades ocasions, inexistent.

El fartet tendix a ser predominant en aquelles masses d'aigua que presenten una

(Continua a la pàgina següent)

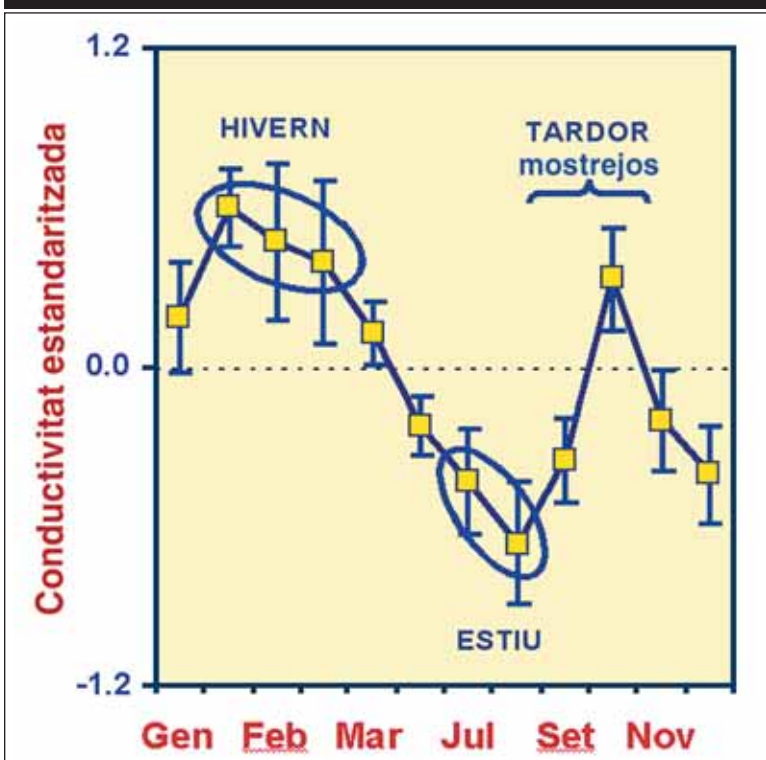
Figura 1: distribució del fartet al Delta. Se mostra per gradient de coloració la densitat de captures per unitat d'esforç

M. Cebolla

El fartet és predominant en maresmes hipersalines com, per exemple, les salines de la Trinitat.

Figura 2: variació de la conductivitat anual.

(Ve de la pàgina anterior)

dominen els gobis (*Pomatoschistus sp.*), les agulletes (*Sygnathus abaster*) i les anguilles (*Anguilla anguilla*).

Encara que el fartet és una espècie d'origen limnètic i molts autors afirmen que la seua supervivència en captivitat (Sanz Brau, 1985), el seu desenvolupament i, fins i tot, la seua variabilitat genètica (Doadrio et al., 1996) tenen una correlació amb la conductivitat, el fet de ser una espècie més eurihalina que la gambúsia ha condicionat la seua àrea de distribució actual i la seua supervivència.

Els resultats mostren (figura 4) que, ambients amb grans variacions de conductivitat són desfavorables para la

gambúsia, a diferència del fartet. No obstant això, l'actual estat de conservació del fartet pot veure's afectat per

sobre les actuals poblacions de fartet del Delta.

Per tant, una gestió adequada dels hàbitats del fartet

El fartet, espècie protegida per la legislació nacional i internacional, ocupa espais inundats al llarg del litoral deltaic

la proliferació del fúndul (*Fundulus heteroclitus*), una espècie exòtica invasora, introduïda recentment al Delta. Esta espècie pot ocupar una àmplia varietat d'ambients aquàtics i es desconeix l'efecte que pot tindre

(majoritàriament protegits), el seguiment de les seues poblacions i l'estudi de la interacció amb espècies invasores com la gambúsia i el fúndul, són els principals instruments per a garantir-ne la conservació.

Figura 3: variació de la composició d'espècies en relació a les variables de temperatura i conductivitat

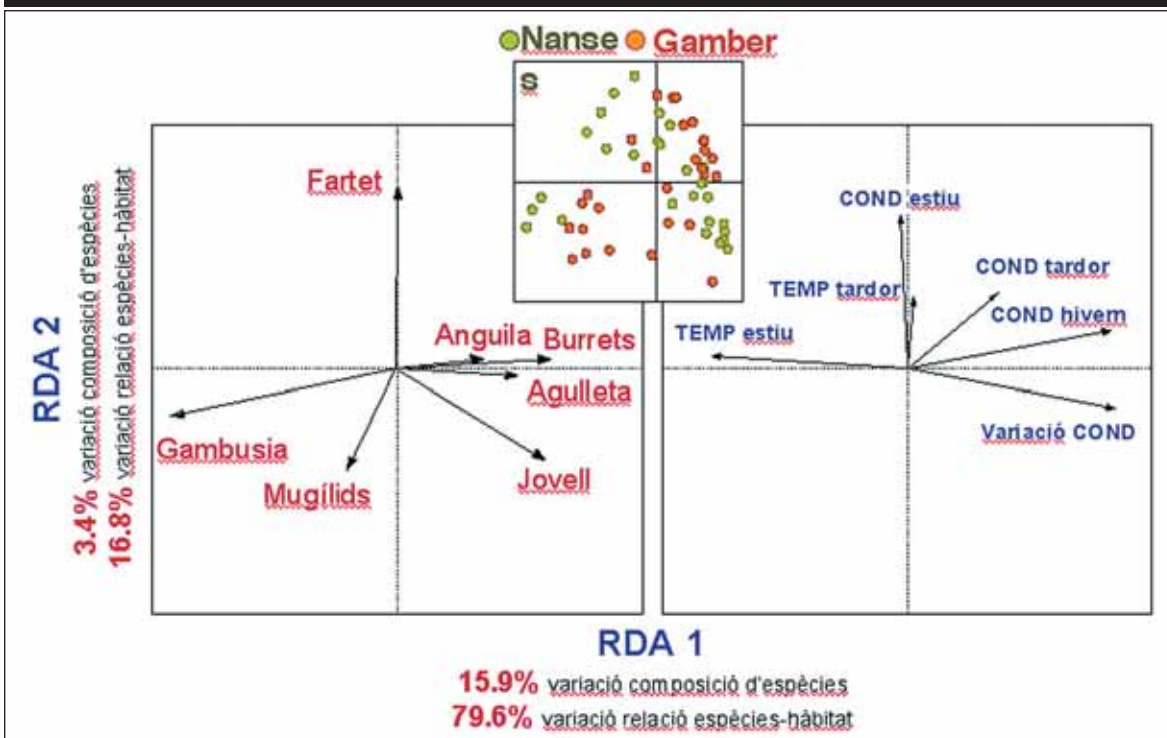
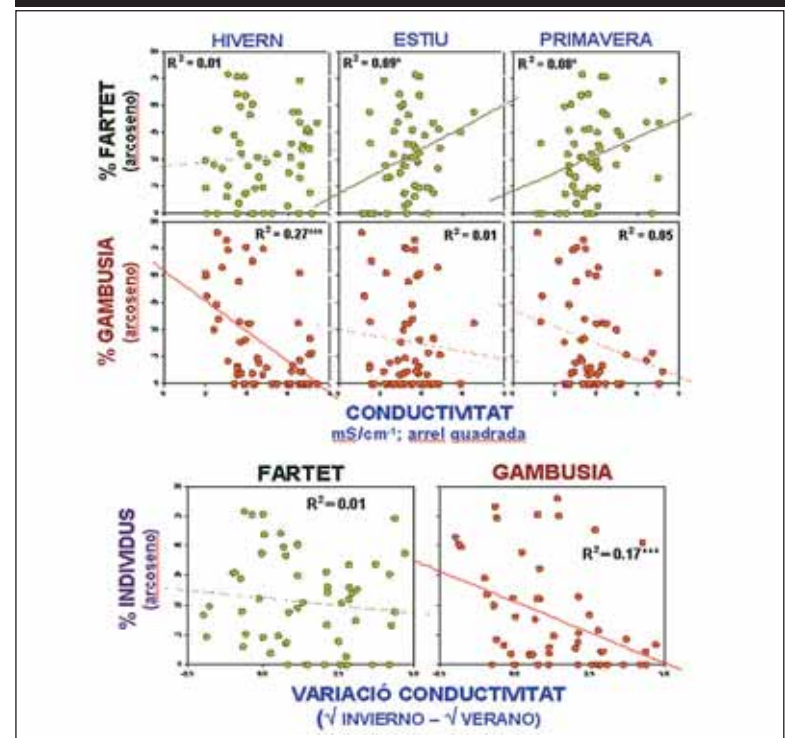

Figura 4: percentatge de farts i gambúsies en funció de la conductivitat en diferents moments de l'any

El tritó palmat, un amfibi oblidat al Delta

El tritó palmat (*Lissotriton helveticus*) és una espècie amenaçada que antigament se trobava associada a les zones properes al riu de la zona deltaica. La darrera citació al delta de l'Ebre, segons l'*Atles d'amfibis i rèptils del delta de l'Ebre*, data de l'any 2005, als ullals de Baltasar.

Montse Garrido

Parc Natural del Delta de l'Ebre

Quan parlem d'amfibis, el primer que ens ve al cap a tothom són els capgrossos i les granotes, tot i que esta terminologia té un sentit molt més ampli i fa referència a la classe que comprèn animals vertebrats de sang freda, que tenen característiques anatòmiques concretes: el cor amb dos aurícules i un ventricle, la respiració pot ser pulmonar o cutània, presenten l'embrió desproveït d'amni, etc. També implica diferències fisiològiques respecte a d'altres grups taxonòmics com, per exemple, que, generalment, són ovípars i que passen per un estat de larva aquàtica proveïda de brànquies. La seua gran característica fa referència a la seua ecologia ja que són exemplars que viuen en ambients molt diferenciats durant el seu cicle vital i que poden tindre una fase aquàtica i una terrestre al llarg de la seua vida.

El tritó palmat (*Lissotriton helveticus*) és una espècie amenaçada que antigament se trobava associada a les zones properes al riu de la zona deltaica. La darrera citació al delta de l'Ebre, segons l'*Atles d'amfibis i rèptils del delta de l'Ebre*, data de l'any 2005, als ullals de Baltasar. El seu estat crític al Delta i l'inici de les obres del projecte de recuperació dels Marjals de Campredó, on existix l'única població natural de l'espècie a les Terres de l'Ebre, van propiciar la presa de mesures urgents per tal d'assegurar-ne la supervivència. L'any 2009 se'n van capturar exemplars adults de la natura per mantindre'n en estoc i iniciar els treballs preliminars de cria en captivitat.

Descripció de l'espècie

Este petit urodel (foto 1), que pertany als amfibis de cos llarg i proveïts de cua, que no

supera els 7.5 cm de longitud el mascle i 9.2 cm la femella, és el que presenta els costums menys aquàtics respecte als seus parents de la península Ibèrica.

A l'època de reproducció s'accentua el dimorfisme sexual, que consistix, entre d'altres aspectes, en el fet que durant el període de zel, el mascle presenta una membrana interdigital als peus que el caracteritza (d'aquí el seu nom palmat), una cresta dorsal baixa i una cresta caudal més desenvolupada que en les femelles.

Les larves, un cop desenvolupades les quatre extremitats, tenen abundants taques fosques escampades pel cos, una cresta dorsal i una cua acabada en punta allargada. Poden assolir mides de 2,5 - 4,5 mm abans de completar la metamorfosi.

Àrea de distribució

És present a les nostres terres i el podem trobar des de la muntanya fins al nivell del mar en les poblacions naturals que encara existixen a Catalunya (vegeu mapa 1). L'àrea de distribució s'estén del nord al nord-est de la península Ibèrica i a Catalunya es troben dos grans nuclis poblacionals ben diferenciats, un a la part nord, a la província de Girona i un a la part més al sud, tant a la comarca del Baix Ebre com a la del Montsià.

Les poblacions de les Terres de l'Ebre són les més meridionals de la península Ibèrica, i amb molta probabilitat provenen de la conca de l'Ebre. Actualment només existixen dos poblacions establertes, l'una d'origen autòcton, al marjal de Campredó i l'altra a la serra del Montsià, que es tracta d'una població introduïda. Al Delta era una espècie que es trobava associada al riu, a la vegetació de ribera, tot i que actualment no n'hi ha cites recents, exceptuant la de l'any 2005 als ullals de Baltasar.

Estat de conservació i

J.M. Queral

Exemplar adult de tritó palmat.

J.M. Queral

Parella de tritons en dansa nupcial.

J.M. Queral

Exemplars de tritó en l'aquari de reproducció.

possibles causes del recés poblacional

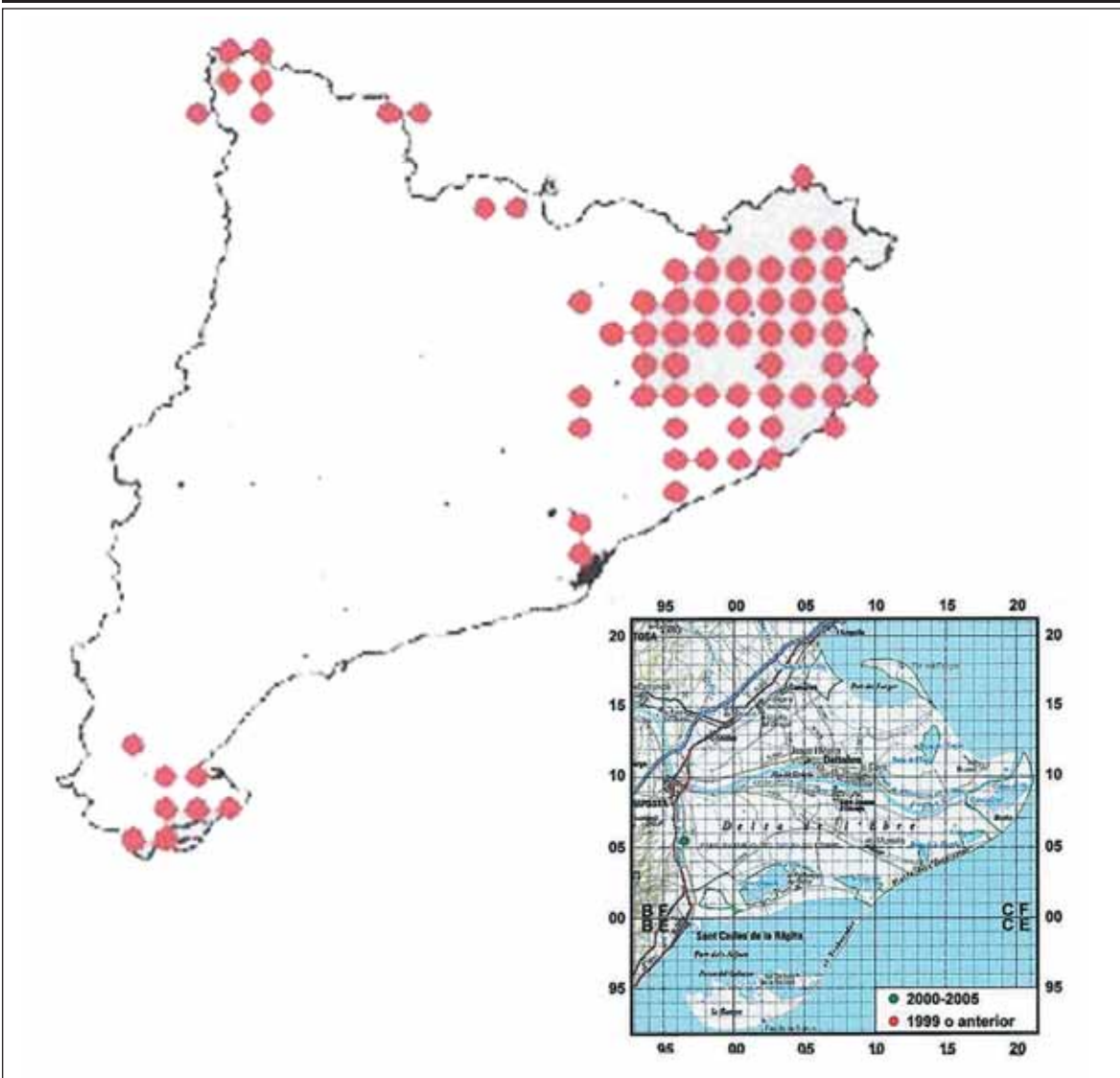
L'interès faunístic de l'espècie escau en el fet que està inclosa dins al Catàleg Nacional d'Espècies Amenaçades

(regulat pel Reial Decret 439/1990 del 30 de març) i es troba concretament recollida dins l'annex II com a espècie "d'interès especial". Segons la legislació autonòmica està

inclosa al Decret legislatiu 2/2008, de 15 d'abril, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de protecció dels animals.

(Continua a la pàgina següent)

Àrea de distribució del tritó palmat a Catalunya segons el Banc de Dades de Biodiversitat de Catalunya. Al requadre dret: detall única cita al Delta en els últims anys, segons l'Atles dels amfibis i dels rèptils del Delta, 2009

(Ve de la pàgina anterior)

El recés patit per l'espècie en els darrers anys coincideix amb les amenaces observades per a d'altres tantes espècies, tant d'amfibis com de peixos pobladors dels ambients aquàtics limnètics, un bon exemple en són:

- Contaminació de les aigües: per vessaments agrícoles com pesticides, adobs i insecticides, i d'altres compostos químics utilitzats per les indústries.
- Desaparició d'ambients favorables: successió natural, dessecació, salinització, urbanització-turisme, agricultura intensiva o destrucció del bosc de ribera.
- Introducció d'espècies al·lòctones, com poden ser la

gambúsia o el cranc de riu americà.

● **Aïllament poblacional.** Davant la situació d'elevada fragilitat en què es troba esta espècie a les Terres de l'Ebre i amb l'objectiu de garantir-ne la supervivència, se continuarà en l'estudi del tritó per tal d'establir mesures eficaces per a conservar-lo.

Fitxa tècnica

Longevitat natura: bibliogràficament s'ha estimat que poden viure fins a 9 anys.

Longevitat captivitat: indeterminada.

Poblacions criades al C.I: exemplars capturats als Marjals de Campredó (Tortosa) que pertanyen a la població de la conca de l'Ebre.

Tipus de reproducció: oví-

pars amb fecundació interna. Estratègia: existix un accentuat dimorfisme sexual només durant el període reproductiu. Tot i realitzar la fecundació interna és la femella la qui ha de localitzar el paquet d'esperma que es troba sobre el substrat i absorbir-lo per l'obertura genital i per això el mascle realitza una dansa nupcial, per orientar-la fins a l'espermatofor. Després, la femella diposita els ous d'un en un a la vegetació aquàtica i sempre que li és possible fa un plec per amagar i protegir l'ou. (Foto 2, a la pàgina anterior.)
Període reproductiu natura: de desembre a febrer (a baixes altituds).
Període reproductiu captivitat: de mitjans de gener

J.M. Queral

Detall de dos ous de tritó en un estadi poc avançat. Observar el plec en forma de sac que forma la fulla per protegir l'ou.

J.M. Queral

Larva de tritó palmat.

fins al maig.

Rang de temperatura òptim (temperatura mínima-màxima): de 12 a 20 °C de temperatura de l'aigua.

Descripció de la posta: cada femella va col·locant els ous a les petites fulles dels macròfits i posteriorment les plega formant un sac que tapa l'ou. (Fotos 3 i 4.)

Mitjana del nombre d'ous / femella: de 250 a 300 ous per femella.

Pic de posta: al mes d'abril i primera setmana de maig.

Temps que tarden a eclo-

sonar: de 7 a 15 dies després de la posta i este temps està estretament en relació amb la temperatura.

Durada de la fase larvària: de tres a quatre mesos dependent de la temperatura i de la disponibilitat d'aliment. (Foto dalt d'estes línies).

Dades addicionals relacionades amb la larva: tenen activitat nocturna i aquàtica.

Fase juvenil: durada de tres anys i vinculada a la vida terrestre.

Edat de la primera maduresa sexual: III+

Tradicions, Natura i Turisme polet
 Servei de guia i activitats, aptes per a tota la família, per conèixer el Delta de l'Ebre i les seves tradicions.

Safari Ecocultural EN PROMOCIÓ
 Conjunt de visites i activitats organitzades per TNTp per gaudir en un sol dia d'una part important dels paisatges, tradicions, flora, fauna i gastronomia del Delta de l'Ebre.

"Les tradicions del delta de l'Ebre són el gran desconegut de la cultura catalana"

Tradicions, natura i turisme
Polet

Informació i reserves:
 Tel. 606 072 789
 josep_polet@yahoo.es

Creuers Delta de l'Ebre

Ctra. Final Goles de l'Ebre, s/n • Tel. 977 480 128, 977 267 672 i 629 534 757 • www.creuers-delta-ebre.com

Restaurant Casa Nuri

Ctra. Final Goles de l'Ebre, s/n • Tel. 977 480 128, 977 267 672 i 629 534 757 • www.restaurantnuri.com

Restaurant Lo Mas de Nuri

Ctra. Riumar, s/n • Tel. 660 954 248 i 977 480 128 • www.lomasdenuri.com

- Restaurant Casa Nuri i Creuers Delta de l'Ebre, després de 30 anys oferint els serveis als clients, ha obert el Restaurant Lo Mas de Nuri, on podreu tastar els menjars típics del delta de l'Ebre envoltats d'arrossars i en un espai únic per gaudir de les postes de sol i de les transformacions que sofreix el Delta en les diferents etapes del cultiu de l'arròs.
- Als nostres restaurants podreu menjar tota mena d'arrossos (caldereta de marisc, arrossejat, arròs d'ànec, paella o arròs amb llamàntol), peixos (llobarro, orada, llenguado, rèmol o rap), anques de granota, anguila, angula..., sense oblidar les postres casolanes.
- Creuers Delta de l'Ebre ofereix trajectes per les aigües del delta de l'Ebre. En destaca el trajecte de l'últim tram del riu Ebre fins a la desembocadura, amb sortides diàries (12.30 h i 15.30 h).

Estat de conservació de la sosa de flor (*Zygophyllum album* L.) al PNDE

M. Guardiola

Aspecte d'una mata i dels fruits de la sosa de flor.

La sosa de flor apareix a tot el litoral de l'hemidelta sud, des de l'illa de Buda fins a la punta de la Banya. Si només se tenen en compte les variables poblacionals, l'estat de conservació de la sosa de flor al delta de l'Ebre se pot considerar acceptable.

**Moisès Guardiola,
Albert Petit i
Efrem Batriu**

La sosa de flor (*Zygophyllum album*) és una espècie de distribució principalment sahariana que apareix des del Sàhara fins a la península Aràbiga i té locali-

tats isolades a Creta, a algunes illes gregues del Dodecanès i a la península Ibèrica. En este últim lloc, solament se coneix al delta de l'Ebre i s'hi considera rara. Està catalogada com a "en perill d'extinció" a Catalunya¹ i "vulnerable" a l'Estat espanyol².

L'objectiu de l'estudi portat a terme l'any 2009 ha sigut l'obtenció de les variables corològiques i demogràfiques imprescindibles per al

diagnòstic de l'estat de conservació i la viabilitat poblacional d'este tàxon. Igualment, se n'han avaluat les amenaces, actuals i futures, i s'han proposat diverses recomanacions per a conservar-la. A continuació presentem un breu resum d'este treball.

Distribució, cens de la població i estructura poblacional

La sosa de flor apareix a tot el litoral de l'hemidelta sud, des de l'illa de Buda fins a la punta de la Banya. L'àrea d'ocupació total és d'unes 170,67 ha, situades en una estreta franja (100-150 m d'amplada) paral·lela a la línia de la costa. A la punta de la Banya apareix més lluny del mar, en petits mon-

tics anomenats tores. La distribució en l'espai no és homogènia, ja que existixen àrees amb alguns individus

tot el delta de l'Ebre. Una prospecció més acurada de la punta de la Banya -àrea que no va poder ser prospec-

La sosa de flor, curiosament, no és present a l'hemidelta nord

esparsos, aïllats o fent petits grups, que contrasten amb altres zones amb densitats màximes de 0,75 individus per m². Fent un càlcul conservador a partir dels valors de densitat mitjana (0,04 individus per m²), obtenim una estimació de 87.128 mates a

tada adequadament- podria fer variar sensiblement l'esti-

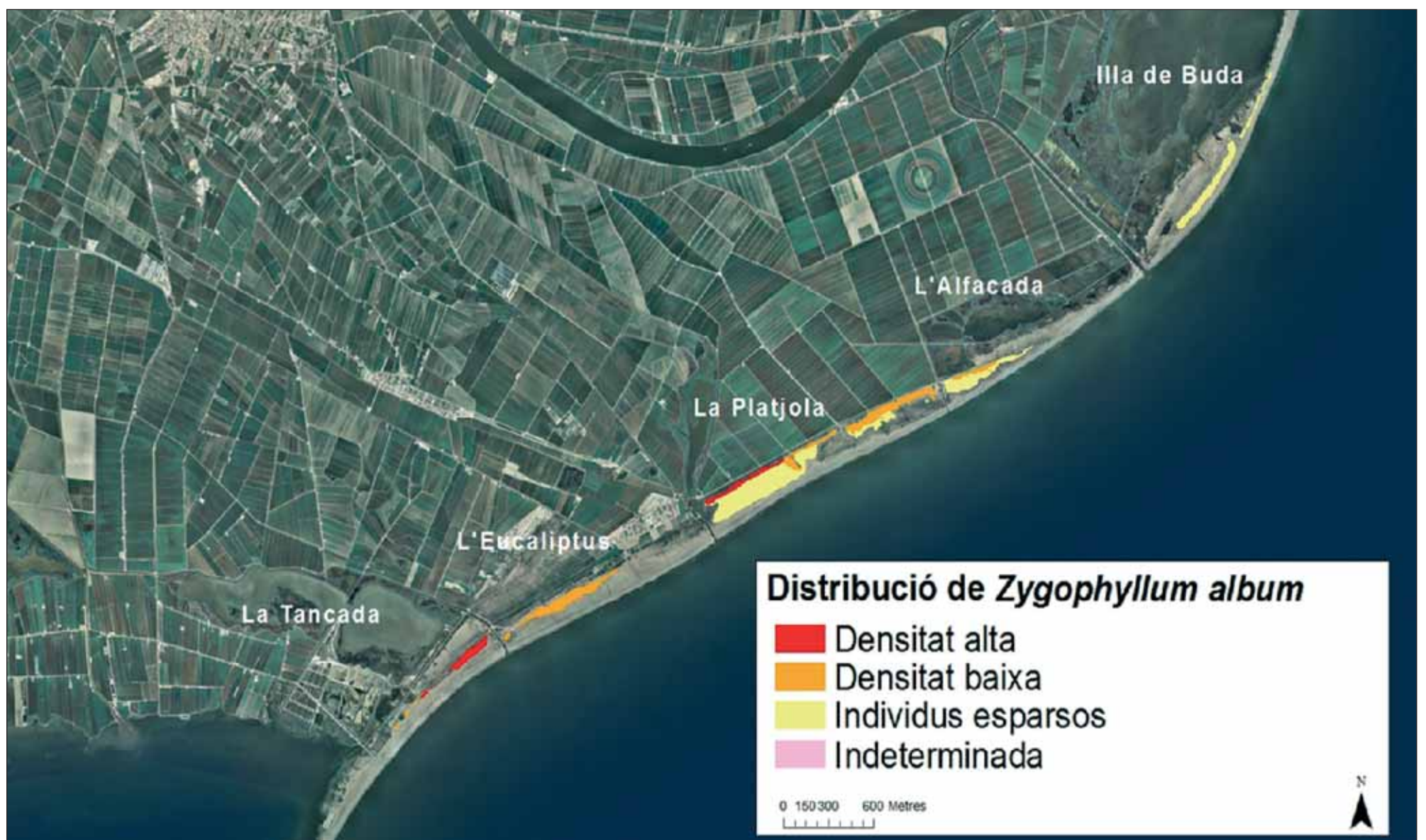
(Continua a la pàgina següent)

¹ Decret 172/2008, de 26 d'agost, de creació del Catàleg de flora amenaçada de Catalunya de la Generalitat de Catalunya
² Lista Roja 2008 de la Flora Vasculat Española

I'Apicultura té un nom... Mel Muria

MEL MURIA®

Mapa de distribució de la sosa de flor al delta de l'Ebre, sector illa de Buda - la Tancada.

(Ve de la pàgina anterior)

mació de la població total. La freqüència de les diferents classes de volum de les mates (equiparable a l'edat) mostra una proporció més gran d'individus de mida petita (juvenils) respecte els individus de dimensions més grans i, per tant, més vells. Este patró és propi de poblacions aparentment estables.

Fenologia, estructura poblacional i producció de fruits

L'estat vital de les plantes estudiades va mostrar diferències significatives entre localitats. A la Tancada, l'estat vital de més del 90% de les

mates se va catalogar com a bo en totes les visites efectuades al llarg de l'any, mentre que a la Platjola només un 37% dels individus ho va arribar a estar en algun moment i, fins i tot, se va reportar la mort d'11 mates durant l'estudi. Estes diferències segurament se deuen a unes condicions ecològiques menys favorables a la Platjola (valors més elevats de la salinitat del sòl i del nivell freàtic, incidència més gran d'un microlepidòpter barrinador). Pel que fa a la fructificació, el màxim se va donar durant el mes de juliol, sense que fos menyspreable el nombre de fruits a finals d'estiu i durant

la tardor. El 63% de les mates eren reproductores, mentre que el 37% restant se trobava únicament en fase vegetativa. Les diferències esmentades entre la Tancada i la Platjola pel que fa a l'estat vital de les mates, també va afectar aparentment la producció de fruits, que va ser més elevada a la Tancada. La producció de fruits és enormement variable entre individus, amb una mitjana de 955,41 fruits per mata. La producció de llavors també és molt variable, amb un valor mitjà de 0,41 llavors per fruit, és a dir, una producció de 395,05 llavors per mata. Durant el treball de camp hem observat diversos paràsits que afecten la sosa de

flor. El que ha causat danys més importants ha sigut la larva d'un microlepidòpter fitòfag barrinador que no

Tenint en compte la producció mitjana de fruits per planta, considerem que l'afectació d'estos paràsits, tot i que

De distribució sahariana, la sosa de flor té al Delta l'única població de l'Europa continental

hem pogut identificar. Esporàdicament, també s'han pogut observar algunes caparretes (*Coccoidea*) que s'alimenten de la saba.

és remarcable, no posa en risc l'espècie a nivell poblacional.

(Continua a la pàgina següent)

SALATS BACALLANERIA

AV. SANTA BÀRBARA, 21 (DAVANT DEL MERCAT MUNICIPAL)
AMPOSTA TEL. 977 705 945

HORARI: DE DILLUNS A DISSABTE, MATÍ DE 8.30 A 13.30 H, I TARDA, DE 17 A 20 H.

(Ve de la pàgina anterior)

Caracterització ecològica

La sosa de flora apareix formant part de la comunitat vegetal anomenada *Zygophyllo-Limonietum*, en què també són presents altres tàxons característics i/o freqüents, com *Artemisia gallica*, *Limonium delicatum subsp. latibracteatum*, *L. girardianum*, *Parapholis filiformis* o *Plantago crassifolia*. El sòl és de textura arenosa, la conductivitat del sòl oscil·la entre 4,66 dS/m al juliol i 0,89 dS/m al febrer i la profunditat del nivell freàtic, entre 72 cm al juliol i 32 cm al febrer.

Pel que fa a la posició de la sosa de flor en els transectes estudiats, el límit topogràfic inferior el marquen les inundacions d'aigua marina que provoquen els temporals de llevant, mentre que el límit superior pot ser també degut a les inundacions (la Tancada) o bé a la competència amb altres espècies d'ambients menys salins (la

Platjola).

Estat de conservació

Si només se tenen en compte les variables poblacionals, l'estat de conservació de la sosa de flor al Parc Natural del Delta de l'Ebre es pot considerar acceptable. No obstant això, hi ha moltes incerteses sobre l'impacte que tindran en un futur els processos de subsidència, la regressió costanera i la pujada del nivell del mar.

Els efectius poblacionals són molt nombrosos, per bé que es troben fragmentats en diverses subpoblacions repartides per tot l'hemidelta sud i la seua estructura poblacional és pròpia de poblacions aparentment estables. La totalitat de les subpoblacions estan situades dins dels límits del Parc Natural i del LIC Delta de l'Ebre. Tenint en compte la situació actual i les amenaces existents, creiem prudent catalogar la sosa de flor com a VU D2 (seguint els criteris de la UICN), tot i que cal tindre present que en un curt

lapse de temps esta valoració podria canviar cap a una categoria d'amença més elevada a causa dels processos de subsidència, regressió costanera i pujada del nivell del mar que, previsi-

pujada del nivell del mar.

- Conservació de llavors viables en bancs de germoplasma.
- Portar a terme estudis de germinació.
- Difondre els valors natu-

fàcils de mesurar que sintetitzen l'estat de conservació i que permeten anticipar-se a canvis negatius en les poblacions.

● Cartografia de la sosa de flor a la punta de la Banya: recomanem que se n'afine la cartografia de la distribució en este sector.

● Reforçament de les poblacions existents o creació de noves, si se'n constata una reducció dràstica.

● Millora de l'hàbitat si les condicions ambientals d'alguna àrea canviessin.

● Control del trànsit rodat: en les zones on se detecte una major presència de camins i drecceres innecessàries.

Difondre els valors de les espècies de flora amenaçades, una mesura per conservar-les

blement, afectaran el delta de l'Ebre.

Finalment, de forma sintètica, anomenem les mesures de conservació proposades en el treball:

- Seguiment de l'evolució de l'hàbitat i, particularment, dels efectes de subsidència, la regressió costanera i la

rals de les espècies de flora amenaçades, en particular de la sosa, mitjançant, per exemple, l'elaboració de plafons informatius a l'Ecomuseu o, fins i tot, la creació d'un petit jardí botànic.

- Seguiment de bioindicadors: seguiment de variables

Agraïments

Volem agrair a Antoni Curcó i Masip (PNDE) i Josep Maria Ninot i Sugrañes (UB) la revisió del treball i a Joan Pino i Vilalta (CREAF) l'acompanyament en una de les campanyes de mostratge i els seus valuosos comentaris sobre el creixement modular de la sosa de flor.

Cicle fenològic anual de la sosa de flor al delta de l'Ebre. L'ombregat més fosc indica el màxim fenològic, mentre que el més clar indica una baixa proporció d'individus de la població

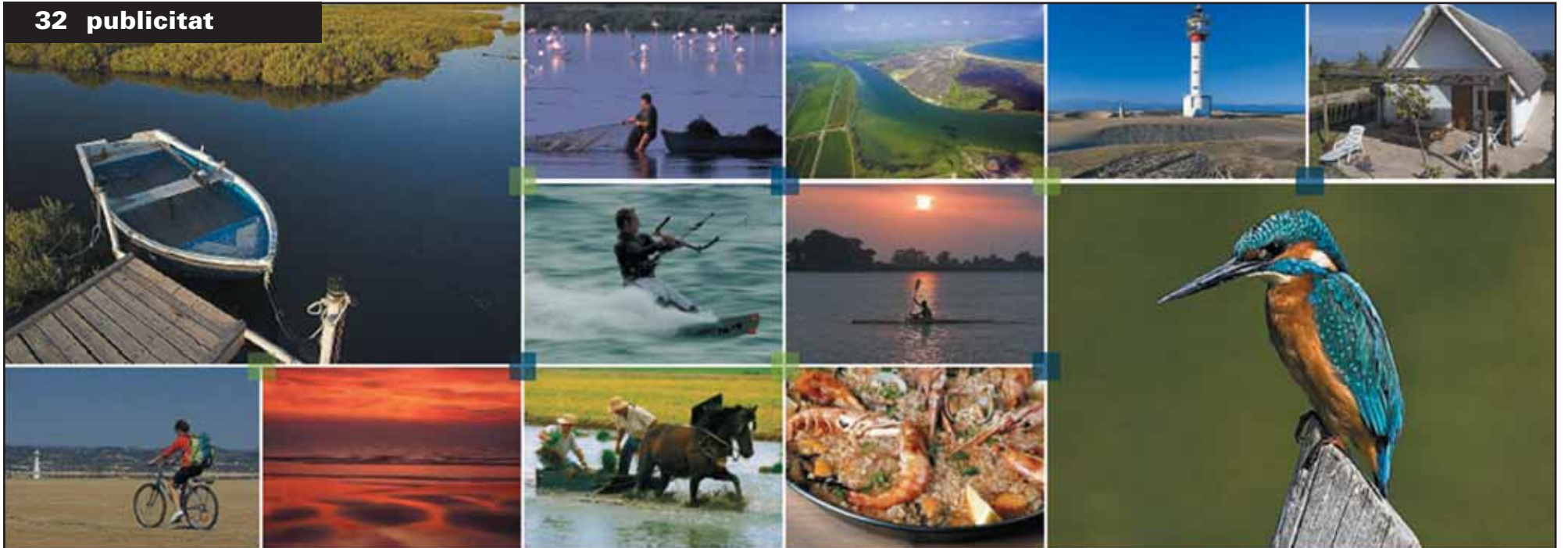
Estat	Gen	Feb	Mar	Abr	Mai	Jun	Jul	Ago	Set	Oct	Nov	Des
Vegetatiu	Dark Blue	Dark Blue	Dark Blue	Light Blue	Light Blue	Light Blue	Light Blue	Light Blue	Light Blue	Dark Blue	Dark Blue	Dark Blue
Floració	Light Yellow	Light Yellow	Light Blue	Dark Blue	Dark Blue	Light Blue	Light Yellow	Light Yellow	Light Yellow	Light Yellow	Light Yellow	Light Yellow
Fruit verd	Light Yellow	Light Yellow	Light Yellow	Light Yellow	Light Blue	Dark Blue	Light Blue	Light Yellow	Light Yellow	Light Yellow	Light Yellow	Light Yellow
Fruit madur	Light Yellow	Light Yellow	Light Yellow	Light Yellow	Light Yellow	Light Blue	Dark Blue	Dark Blue	Dark Blue	Light Blue	Light Blue	Light Blue

Carretera 89 ALDOVER
T. 647 983 877

Recuperació d'espais naturals
Construcció en pedra seca
Restauració de barraques, pouets, cocons...

DELTEBRE ÉS AQUÍ EL QUE SOMIES

www.deltebre.net

serveis

D'INTERÈS GENERAL

Ajuntament de Deltebre.
Tel. 977 489 309
Policia Local. Tel. 977 489 309
CAP. Tel. 977 489 691
Creu Roja. Tel. 977 481 006
Parc Natural del Delta de l'Ebre.
Tel. 977 482 181
Transbordador La Cava.
Tel. 977 480 293

ALLOTJAMENTS

Alberg. Tel. 977 480 136 / 977 481 284
Delta Hotel. Tel. 977 480 046
Hotel Rull. Tel. 977 487 728
Hotel Mas de Prades. Tel. 639 331 630
Ecodunas. Tel. 977 477 099
Hostal Paca. Tel. 977 267 394
Pensió El Faro. Tel. 977 480 229 / 606 061 222
Castro. Tel. 977 489 686
Casablanca. El Petit Hotel. Tel. 977 489 291 / 647 758 989
Barraca de Joanet de Patacó. Tel. 977 480 784 / 619 656 374
Barraca de Salvador. Tel. 977

482 272 / 627 542 784
Casa de Manigotxa. Tel. 977 481 126 / 666 659 177
Casa Pepeta. Tel. 977 481 457
Casa Villa Fina. Tel. 977 481 020 / 646 707 956
Caseta Carme de Nelis. Tel. 650 137 207
Caseta de Sussana. Tel. 977 482 272 / 627 542 784
Caseta del Quet. Tel. 670 207 032
Caseta Montanyana. Tel. 977 482 121 / 977 482 227 / 660 039 192
Illa de Mar. Tel. 617 039 867
La Barraca Gran. Tel. 977 482 272 / 627 542 784
La Casa de la Bassa. Tel. 977 480 602 / 600 363 242
La Caseta del Chato. Tel. 977 489 573 / 636 563 667
La Fonsa. Tel. 699 621 036
L'Oncle Joan de Petenera. Tel. 977 48 2 132 / 620 985 589
Lo Toll de Morritos. Tel. 977 48 11 70 / 620 684 143
Lo Vivet. Tel. 977 480 740 / 606

345 413
Míriam i Joana. Tel. 977 481 089 / 619 554 732.
Masia Tinet. Tel. 977 489 389 / 615 981 311
Càmping l'Aube. Tel. 977 267 066

RESTAURANTS

Can Casanova. Tel. 977 481 194
Can Cris. Tel. 977 481 550
Casa Rius. Tel. 977 489 960
Castro. Tel. 977 489 686
Delta Hotel. Tel. 977 480 046
El Faro. Tel. 977 480 229 / 606 061 222
Restaurant Els Arcs. Tel. 676 521 008 / 619 891 921
Garriga. Tel. 977 489 122
Restaurant Gràcia. Tel. 977 480 983
Restaurant Garxal-Hotel Rull. Tel. 977 487 728
Los Hortets. Tel. 664 333 383
Nicanor. Tel. 977 480 062
Pizzeria Gers. Tel. 977 489 441
Pizza Ràpid. Tel. 977 487 722
Vaixell Restaurant Santa

Susanna. Tel. 629 204 117
Venta Nova. Tel. 977 481 512
Restaurant xinès-oriental. Tel. 977 482 279
Restaurant Asiàtic. Tel. 977 483 937
Aube Càmping. Tel. 977 267 066
Barbacoa Rafael. Tel. 977 267 641 / 977 481 072
Buffet Lliure La Gaya. Tel. 977 471 742 / 620 984 253 / 647 367 745
Casa Nuri. Tel. 977 480 128 / 977 267 672
Ecodunas. Tel. 977 477 099
Restaurant Galatxo. Tel. 977 267 503
L'Era del Delta. Tel. 977 267 426 / 609 316 362
Pizzeria Bella Mia. Tel. 977 267 968
Plan B. Tel. 977 267 239
Restaurant Paca. Tel. 977 267 394
Tramontano. Tel. 977 267 190
Vista Mar. Tel. 977 267 237
Restaurant Figueres. Tel. 977 267

397
Restaurant Vascos. Tel. 977 267 171
Plan B 628 097 216 / 977 267 239
Ferment 977 477 069 / 650 128 991
Lo mas de Nuri 660 954 248
La cuina d'Agustí de la Mina 977 108 543 / 650 449 917
Restaurant Lizana 678 424 760 / 977 482 321
Royal Restaurante-Pizzeria 617 224 881 / 977 482 676
Restaurant lo Transbordador Olmos 625 100 707 / 625 100 709
Sons de Mar 977 267 441 / 977 480 046
Tasca tres Cantons 977 480 891
Restaurant La Granota-Parc Deltaventur 977 059 867 / 977 481 030
Restaurant Ecodunas 977 477 099
Restaurant Mas de Prades. Tel. 639 331 630

agenda

MAIG

Dies, 13, 14 i 15: Deltafira.

JUNY

Dia 12: Festa de la Plantada.

AGOST

Dies 5 i 6: Festes a Riumar.

SETEMBRE

Dia 18: Festa de la Segà.

Per més informació:
www.deltebre.cat/turisme

què visitar

És al delta on l'Ebre adquireix la major esplendor: aiguamolls, arrossars, platges d'arena fina, flamencs de plumes rosades i més de més de 350 espècies d'aus que configuren un dels espais naturals més importants del Mediterrani occidental. Les planúries del Delta de l'Ebre contrasten amb el litoral rocós situat una mica més al nord.

Deltebre, aquest encant natural situat enmig d'aquest paisatge, comprèn paratges extraordinaris com la desembocadura de l'Ebre, el Garxal, la bassa del Canal Vell, la punta del Fangar, el muntell de les Verges, el molí dels Mirons, l'Ècomuseu del Parc Natural del Delta de l'Ebre... Aquest només és un tast dels encants que podreu anar descobrint a mesura que us endinseu en els espais d'aquest municipi immers en la natura.

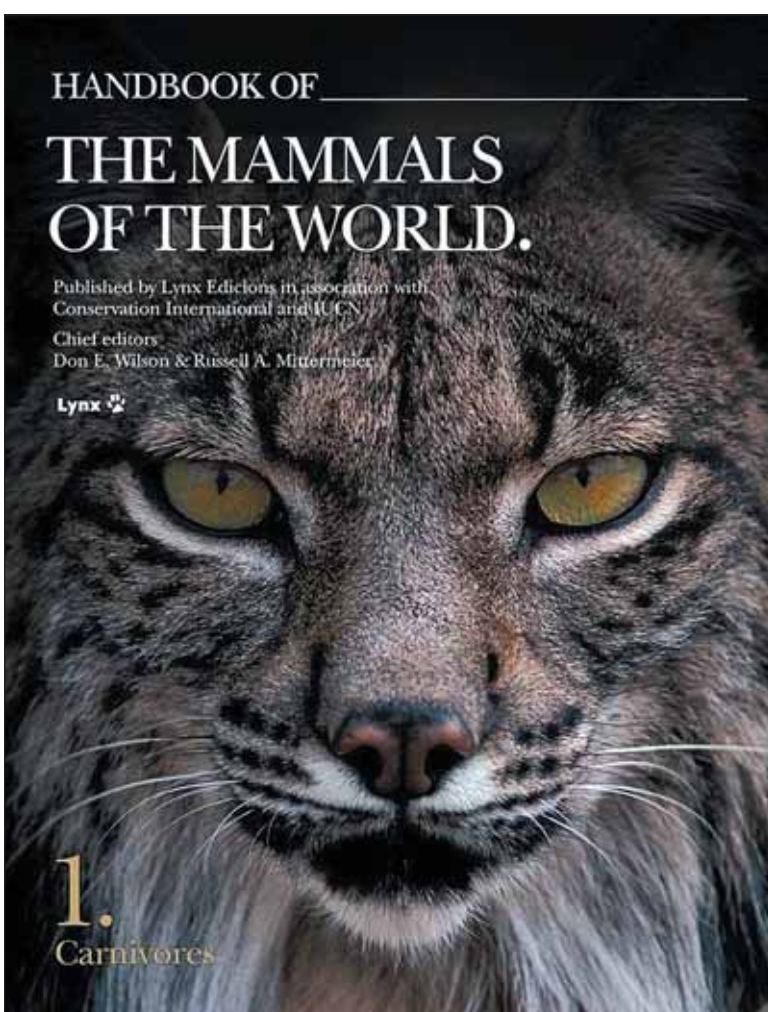
Deltebre, encant natural

Història de les Terres de l'Ebre

El passat mes de juliol se va publicar el primer llibre de l'enciclopèdia de la *Història de les Terres de l'Ebre*, que correspon al volum V: Art i Cultura. Se tracta d'un acurat volum de 400 pàgines a tot color on s'analitza l'important llegat de la història en l'art i la cultura, en els camps de l'escultura, l'arquitectura, la pintura i la literatura.

L'enciclopèdia s'estructura en VII volums, que s'aniran publicant semestralment fins al 2013, i que seran els següents: Volum I: Prehistòria i món antic; Volum II: Història medieval; Volum III: Història moderna; Volum IV: Història contemporània; Volum V: Art i cultura; Volum VI: Etnologia i Volum VII: Economia i territori.

Títol: *Història de les Terres de l'Ebre. Volum V. Art i cultura.* **Editen:** Fundació Il·lervània Futur i Universitat Rovira i Virgili **Autor:** diversos autors. **ISBN:** 9788492673186. **PVP:** 90 euros. **Promoció de l'obra completa:** 540 euros (un volum de regal)

Títol: *Handbook of the Mammals of the World - Volume 1.* **Edita:** Don E. Wilson, Russell A. Mittermeier. **Il·lustrat per** Toni Llobet i publicat per Lynx Edicions. **ISBN-13:** 978-84-96553-49-1. **Característiques:** anglès, 31 x 24 cm, tapa dura, 728 pàg.

Handbook of de mammals of the world - Volume 1

El gran èxit del *Handbook of the Birds of the World* demostra clarament que les obres d'esta envergadura amb rigor acadèmic i, a més a més, atractives són fonamentals per apreciar les espècies que s'hi descriuen i contribuir a conservar-les. Este principi també és la base d'un nou projecte, el *Handbook of the Mammals of the World*. A través dels seus vuit volums se descriuen i il·lustren totes les espècies de mamífers que actualment habiten a la Terra, donant com a resultat una obra exhaustiva i alhora suggerent.

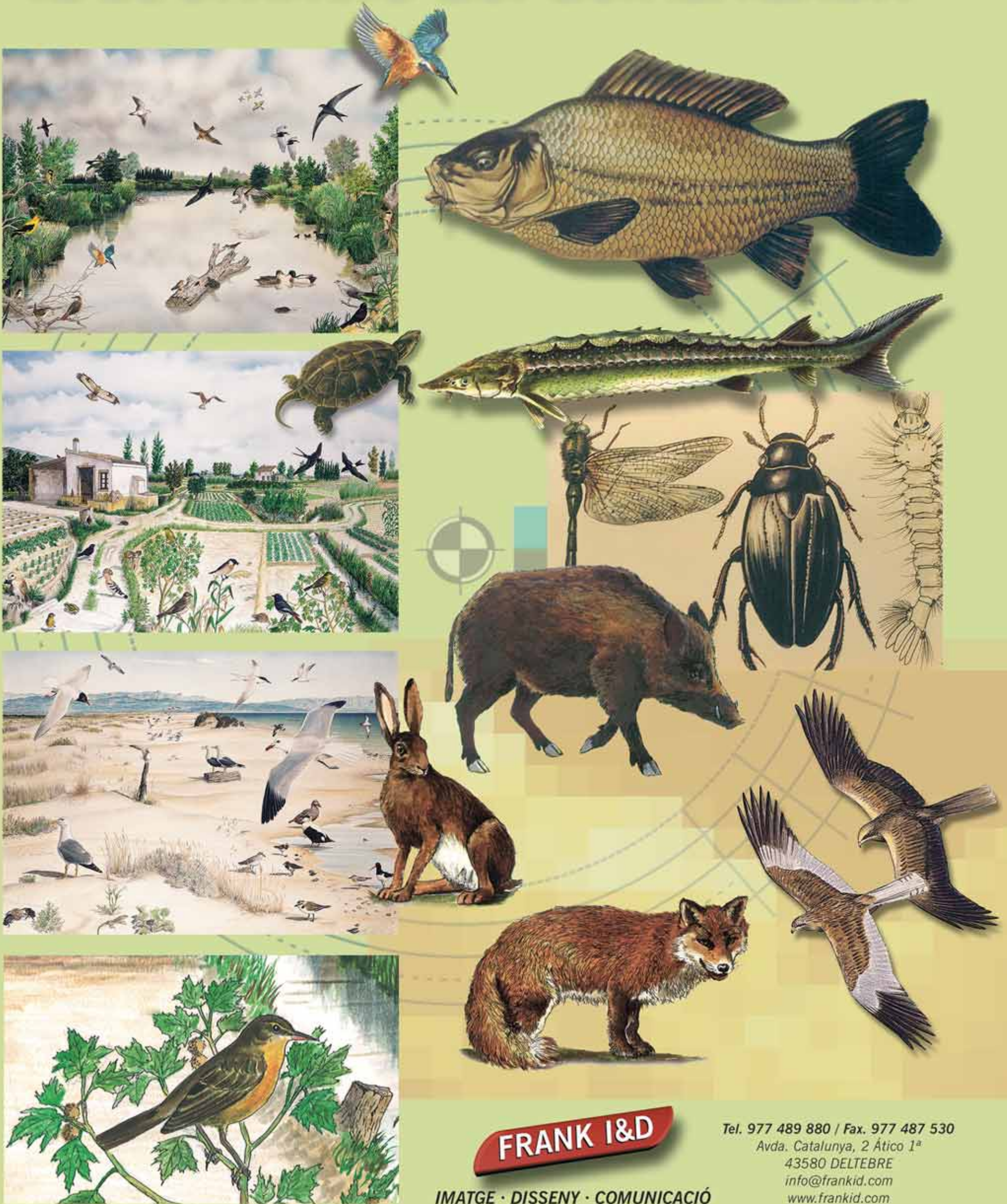
Pla estratègic de la bicicleta a Catalunya 2008-2012

El Pla estratègic de la bicicleta posa calendari i prioritza les principals accions per tal de difondre i promoure l'ús de la bicicleta, tant a través de polítiques formatives i informatives, com a través de polítiques de seguretat, d'accés al mitjà, com de difusió, promoció i foment. Accions concretes i campanyes se combinen com el camí més viable per modificar pautes de comportament i incentivar uns usos que, sovint, estan molt per sota de les possibilitats reals del nostre territori i de les nostres ciutats.

Títol: *Pla estratègic de la bicicleta a Catalunya 2008-2012.* **Edita:** Generalitat de Catalunya. **Departament de Política Territorial i Obres Públiques.** **ISBN-13:** 978-84-393-8164-8. **Característiques:** català, color, 144 pàgines.

IL·LUSTRACIÓ ESPECIALITZADA

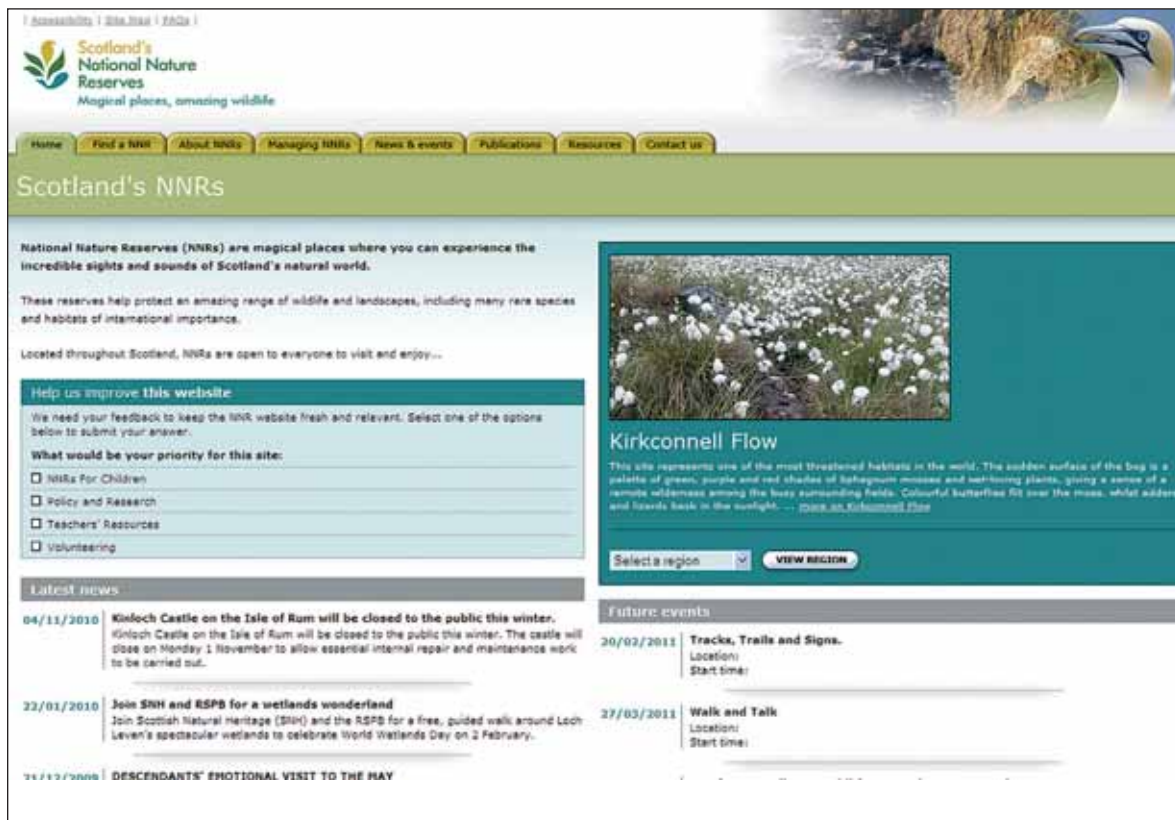
FRANK I&D

IMATGE · DISSENY · COMUNICACIÓ

Tel. 977 489 880 / Fax. 977 487 530
Avda. Catalunya, 2 Àtico 1ª
43580 DELTEBRE
info@frankid.com
www.frankid.com

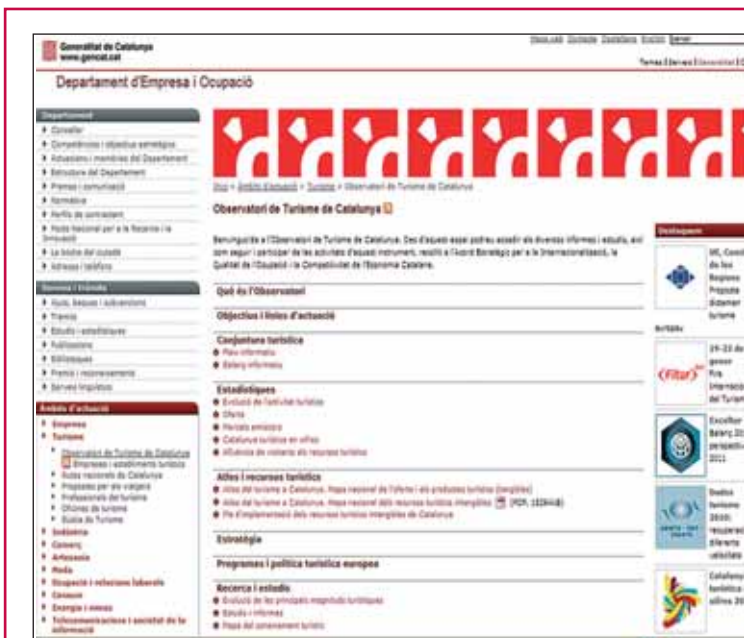
<http://www.nnr-scotland.org.uk>

Espais naturals d'Escòcia

Les reserves naturals nacionals d'Escòcia (NNR) són llocs màgics on podreu gaudir d'unes vistes increïbles i dels sons del món natural d'Escòcia. Estes reserves tenen l'objectiu de protegir una increïble varietat de vida silvestre i els seus paisatges, incloses moltes espècies rares i hàbitats d'importància internacional. Localitzades arreu d'Escòcia, les reserves naturals disposen d'una gestió especialitzada i sostenible per al benefici de les persones i dels hàbitats i espècies que en formen part. Un consell: beveu amb moderació!

http://www.gencat.cat/diue/ambits/turisme/observatori_turisme

Observatori de turisme de Catalunya

L'Observatori de Turisme de Catalunya és el primer sistema integrat d'informació, estudi, recerca i seguiment del turisme que es crea a Catalunya. La creació d'este instrument de gestió del coneixement turístic, adscrit a la Direcció General de Turisme, respon a l'objectiu de posar a l'abast dels sectors públic i privat una eina adreçada a potenciar la competitivitat del turisme a Catalunya i a col·laborar en el posicionament de la Marca Catalunya, els seus productes i territoris.

<http://www20.gencat.cat/portal/site/DAR>

Denominacions d'origen de les Terres de l'Ebre

El llegat històric i cultural de les Terres de l'Ebre es fa notar en les tradicions populars, els monuments, la parla, el caràcter de la gent i, és clar, en la gastronomia. Els principals distintius d'origen i qualitat agroalimentària són:

La Denominació d'Origen (DO) garanteix l'origen geogràfic i també la qualitat d'un vi, que el vi està elaborat a partir d'unes determinades varietats i amb pràctiques vitícoles, enològiques i d'envelliment establertes prèviament. Les Terres de l'Ebre disposen de la DO vi de la Terra Alta.

La Denominació d'Origen Protegida (DOP) és la denominació emprada per designar els productes agroalimentaris que procedeixen d'una zona geogràfica determinada i que deguen exclusivament o fonamen-

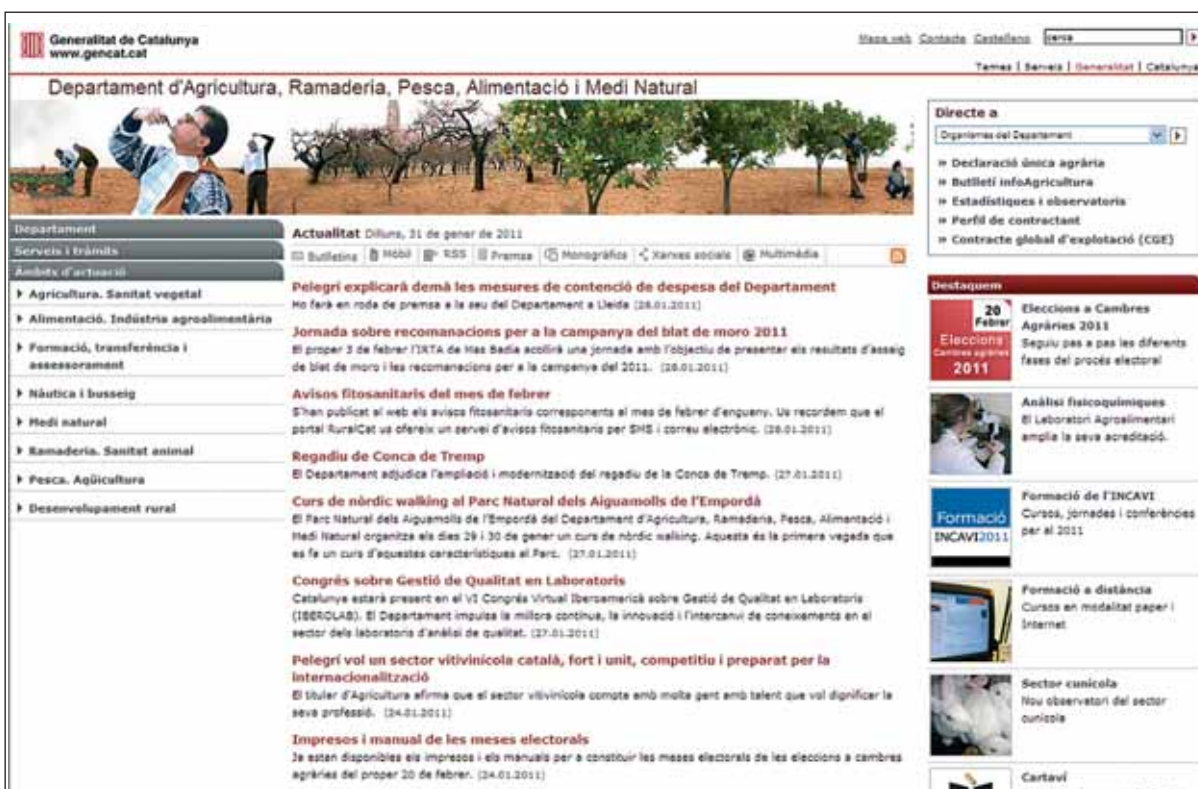
tament les seues característiques al medi geogràfic, tenint en compte els factors naturals i humans, i que siguin produïts, transformats i elaborats en el lloc geogràfic que dona nom a la denominació. A les Terres de l'Ebre hi ha 3 DOP: Arròs del delta de l'Ebre, Oli de la Terra Alta i Oli del Baix Ebre-Montsià.

La Indicació Geogràfica Protegida (IGP) és la denominació emprada per designar els productes agroalimentaris que procedeixen d'una zona geogràfica que dega la qualitat especial, la reputació o una altra característica concreta al seu origen geogràfic i que siguin pro-

duïts, transformats o elaborats en el lloc que dona nom

a la indicació. Únicament disposem de la IGP

Clementines de les Terres de l'Ebre.

Alcanar,

Alcanar Platja i les Cases d'Alcanar

jardí vora mar
jardín junto al mar

Oferta cultural al llarg de tot l'any: UN VIATGE EN EL TEMPS, 2500 ANYS ENDARRERA!

Conèixer el llegat ibèric amb la visita al poblat de la moleta del Remei (monument historicoartístic des de 1979) i el Centre d'Interpretació de la Cultura dels Ibers-Casa O'Connor, que compta amb més de 160 peces originals procedents del jaciment local. **3 euros per persona, tarifa general del paquet turístic Moleta+Casa O'Connor.** Consultar tarifes especials i descomptes, així com servei de visita guiada, prèvia concertació, al tel. 977 737 639.

**Ajuntament
d'Alcanar**

Casa O'Connor

Centre d'Interpretació de la Cultura dels Ibers
Generalitat, 14. ALCANAR

Hivern: de dijous a diumenge, de 17 a 20 h
Estiu (de juliol a setembre): dijous i divendres, de 17 a 20 h. Dissabte i diumenge, d'11 a 14 h

La Moleta del Remei

Poblat Ibèric

Ctra. Alcanar - Ulldecona (TP-3318), km 2. ALCANAR

Hivern: dissabte i diumenge, d'11 a 14 h
Estiu (de juliol a setembre): dissabte i diumenge, de 17 a 20 h.

serveis

Restaurants

ALCANAR
El Carrilet 977 731 711
L'Estona 977 732 443
Pizzeria Caferet 977 730 548
Can Bunyoles 977 732 014
Taller de Cuina 977 730 323
Chaparral 977 730 072
Braseria-Pizzeria La Costa 977 732 536
L'Olivera 977 731 863
Pepet 977 730 838
L'Esquella d'en Gaudí 977 730 696
Pizzeria Can Giacomo 681 142 545
Qui Lai Xuan 977 731 750
Nuova Sardenya 671 474 926

LES CASES D'ALCANAR

Bitàcora 977 735 014
Ca'l Faiges 977 737 635
Can Manel 977 737 168
Casa Cunill 977 737 029
Casa Esquerra 977 737 052
Casa Jose 977 737 476
Casa Ramon 977 737 027
El Pescador 977 737 093
Copacabana 977 735 006
Pizzeria Les Cases 977 735 013
Les Palmeres 977 737 033
L'Estall 977 737 252
Lupe 977 737 075
Mareny 977 737 003

Mesón del Mar 977 737 525
Nàvia 977 737 401
Les Barques 977 735 885
Racó de Jesús 977 735 079
Racó del Port 977 737 050
Voralmar 977 737 538
Braseria Imar 977 735 996
Casa Lucia 977 735 778
La Bocana 977 737 480

ALCANAR PLATJA

Serramar 977 744 535
Cal Trabucador 977 737 393

Allotjaments

ALCANAR PLATJA
Hotel Carles III *** 977 737 042
Pensió Montecarlo ** 977 737 049
Càmping Alfacs (2a) 977 740 561
Pensió Maricel ** 977 737 078

LES CASES D'ALCANAR

Masia Tancat de Codorniu 977 737 194
Casa rural Can Salvador 977 731 185
Casa rural Lo Pla 977 730 282
Masia Villa Carmen 977 737 257
Càmping Cases (2a) 977737165/619373026
Càmping Estanyet (2a) 977 737 268

calendari festiu 2011

GENER. 22 i 23. Festa de Sant Antoni

MARÇ. De l'11 al 13. Carnestoltes a Alcanar

ABRIL.

10, 17 i 24. Jornades de Teatre de Primavera

23. Diada de Sant Jordi

MAIG.

1 i 8. Jornades de Teatre de Primavera

Del 6 al 15. Festes de Sant Isidre (bous)

Del 27 al 29. Fira del Comerç

JUNY. 29. Festa de Sant Pere a les Cases d'Alcanar

JULIOL.

Dimarts, dijous i divendres. Cinema a la fresca

16. Festa del Carne a les Cases d'Alcanar

30. Diada del Musclo del Delta de l'Ebre a

les Cases d'Alcanar

AGOST.

6. Diada del Turisme a les Cases d'Alcanar

Del 12 al 21. Festes majors a les Cases d'Alcanar

SETEMBRE.

11. Actes Diada Nacional de Catalunya

24 i 25. XV Mercat Ibèric de Sant Miquel

OCTUBRE. Del 7 al 12. Festes del Remei.

Quinquennals (anys acabats en 4 i 9)

DESEMBRE

De l'1 a l'11. XVIII Jornades Gastronòmiques dels Cítrics i la Galera d'Alcanar

Del 12 al 16. XVIII Jornades Citrícoles d'Alcanar

18. IV Mostra Intercultural

AGENDA GENER - JUNY 2011

Jornades...

Dia Mundial de les Zones Humides

El delta de l'Ebre va ser inclòs l'any 1992 en el Conveni RAMSAR. Esta diada té com a objectiu sensibilitzar les poblacions locals i divulgar-hi l'alt valor cultural i natural de les zones humides, els espais més productius i rics de la Terra i, a la vegada, els més fràgils i amenaçats. Per celebrar-ho, el Parc ha organitzat una sortida en bicicleta des d'Amposta fins als ullals de Baltasar.

Diumenge 6 de febrer. Trobada a l'oficina de turisme d'Amposta a les 9 h.

Dia Europeu dels Parc Naturals

Per celebrar el Dia Europeu dels Parcs Naturals, el Parc organitza una jornada de portes obertes a l'Ecomuseu i a la Casa de Fusta. Tots els que

vulguen visitar-ne les exposicions tindran l'oportunitat de gaudir de la gratuïtat de l'activitat i de participar activament en esta important diada. A més, realitzarem la ruta de les llacunes en bicicleta i una sortida ornitològica pel Delta. **Dissabte 21 i diumenge 22 de maig**

VII Setmana del Medi Ambient

Coincidint amb el Dia Mundial del Medi Ambient, el Parc organitza la setena edició de la Setmana del Medi Ambient amb l'objectiu de promoure i divulgar els valors naturals i culturals de les zones protegides, en general, i del delta de l'Ebre, en particular. El Parc presentarà l'agenda completa d'activitats el proper mes d'abril.

Del 27 de maig al 5 de juny. Tots els actes seran gratuïts.

M. Cebolla

Més informació i inscripcions: 977 482 181.

Sortides...

Amposta - ullals de Baltasar - Amposta

Sortida en bicicleta de mig dia per conèixer un dels llocs més enigmàtics del Delta: els ullals de Baltasar. Els Ullals constitueixen la zona de surgències subterrànies permanents d'aigua dolça continental més important del Delta.

Diumenge 6 de febrer. Trobada a les 9 h o 10 h a l'oficina d'informació turística d'Amposta.

De pont a pont

Sortida nocturna en bicicleta pel camí de sirga deltaic, itinerari recentment inaugurat amb l'objectiu de descobrir part de la fauna nocturna i els quatre ponts que creuen l'Ebre en terra deltaica. **Dissabte 19 de març. Trobada a les 20 h a l'oficina d'informació turística d'Amposta. Hora prevista de finalització: 00.30 h.**

L'Aldea-Camarles-l'Ampolla

Sortida en bicicleta d'un dia per l'antic sender de la Via Augusta al pas per estos tres municipis fins arribar a la

bassa de les Olles. Durant el recorregut veurem les diferents fortificacions i torres de guaita de l'antiga línia de costa. **Diumenge 10 d'abril. Trobada a les 10 h a l'Ermita de l'Aldea. Amb el suport del Consell Comarcal del Baix Ebre.**

Sant Carles de la Ràpita - Casa de Fusta - Sant Carles de la Ràpita

Sortida en bicicleta de mig dia entre Sant Carles de la Ràpita i la Casa de Fusta, descobrint els entorns naturals dels erms de Vilacoto, Patrau, la zona XII i la bassa de l'Encanyissada. **Dissabte 16 d'abril (Dia Internacional de la Bicicleta). Trobada a les 9 h o les 10 h al Pavelló firal de Sant Carles de la Ràpita.**

Les aus de mar endins

Sortida en barca dedicada a l'observació d'aus marines en el seu medi. El recorregut s'iniciarà a la desembocadura de l'Ebre i navegarem 6-7 milles mar endins. Quan l'embarcació estiga suficientment allun-

yada de la costa llençarem peix a l'aigua per atraure espècies com ara la gavina corsa, el gavià argentat de potes grogues i els xatrac. L'objectiu de la sortida, però, serà identificar les espècies marines difícilment observables des del litoral, com, per exemple, paràsits, mascarells o baldrigues. **Diumenge 17 d'abril, de 9 a 14 h Embarcador turístic enfront de l'illa de Buda. Activitat per a majors de 18 anys. Places limitades.**

La ruta de les llacunes

Sortida en bicicleta d'un dia per conèixer a fons les basses de l'Encanyissada i la Tancada, aprofitant la xarxa de carrils bici que connecten les dos zones. El recorregut serà d'uns 28 km, aproximadament, i es realitzarà tranquil·lament durant la jornada. **Dissabte 21 de maig. Trobada a les 10 h a la Casa de Fusta.**

Sortida ornitològica pel Delta

El principal objectiu de la sortida és introduir als partici-

X. Abril

pants en el coneixement de les principals famílies i espècies d'aus presents al Delta.

Diumenge 22 de maig. Trobada a les 10 h a la Casa de Fusta. Se recomana dur prismàtics.

El Migjorn en canoa

Sortida guiada en canoa de mig dia pel riu Migjorn, braç

de l'Ebre que no arriba al mar. Per les seues característiques (amplada, profunditat, escàs corrent i poca circulació d'embarcacions), esta antiga desembocadura és un lloc idoni per a la pràctica del piragüisme. **Dissabte 18 de juny. Trobada a l'Ecomuseu 9 h. Places limitades.**

Les sortides són monitoritzades per especialistes i cal telefonar al 977 482 181/977 489 679 per a la inscripció. Les places són limitades. Se recomana dur roba i menjar (segons la meteorologia i la durada de l'activitat) i prismàtics.

Informació 24 hores al dia

L'EBRE TV.

L'EBRE Notícies MATÍ **7.00 hores**

reemissions: 8.00 h, 9.00 h, 10.00 h, 11.00 h, 12.00 h

Presentat per **Carles Ferrando**

L'EBRE Notícies MIGDIA **13.00 hores**

reemissions: 14.00 h, 15.00 h, 16.00 h, 17.00 h, 19.00 h

Presentat per **Vanesa Adell**

L'EBRE Notícies NIT **20.00 hores**

reemissions: 21.00 h, 22.00 h, 23.00 h, 00.00 h, 1.00 h, 2.00 h, 3.00 h, 4.00 h, 5.00 h, 6.00 h

Presentat per **Clara Tena**

X. Abril

Casa de Fusta

Agrobotiga, centre d'informació
 exposició permanent
 Partida Encanyissada
 43870 Amposta
 Tel. 977 261 022

De dilluns a dissabte: de 10 a 14 h i de 15 a 18 h
 Diumenges i festius: de 10 a 14h

X. Abril

Oficines centrals Centre de Documentació i Escola d'Educació Ambiental

Av. Catalunya 46
 Ap. de Correus 27
 43580 Deltebre

Tel. 977 482 181 Fax: 977 481 392

De dilluns a divendres, de 9 a 14 h i de 15 a 17.30 h
 De l'1 de juny al 15 de setembre: de 8 a 15 h

P. J. Jiménez

Mas del Director

Reserva natural de Sebes 43750 Flix
 Tel. 977 265 112 / 977 410 153
 Dissabtes: de 9.30 a 13.30 h i de 16 a 18h
 Diumenges: de 9 a 13.30 h

X. Abril

Centre de recuperació de fauna salvatge

Apartat de Correus 27 43580 Deltebre
 Tel. 977 267 082

X. Abril

Ecomuseu

Centre d'informació, exposició permanent i aquari
 Martí Buera 20, Deltebre
 Tel. 977 489 679, Fax 977 481 597
 A/e: infoecomuseu@wanadoo.es
 De dilluns a dissabte: de 10 a 14 h i de 15 a 18 h
 Diumenges i festius: de 10 a 14h

J. Queral

Centre Ictiològic

Partida de la Tancada, Amposta
 Tel. 977 482 181

Les visites de grups superiors a 15 persones a l'Ecomuseu i a la Casa de Fusta s'han de concertar prèviament.

WEB

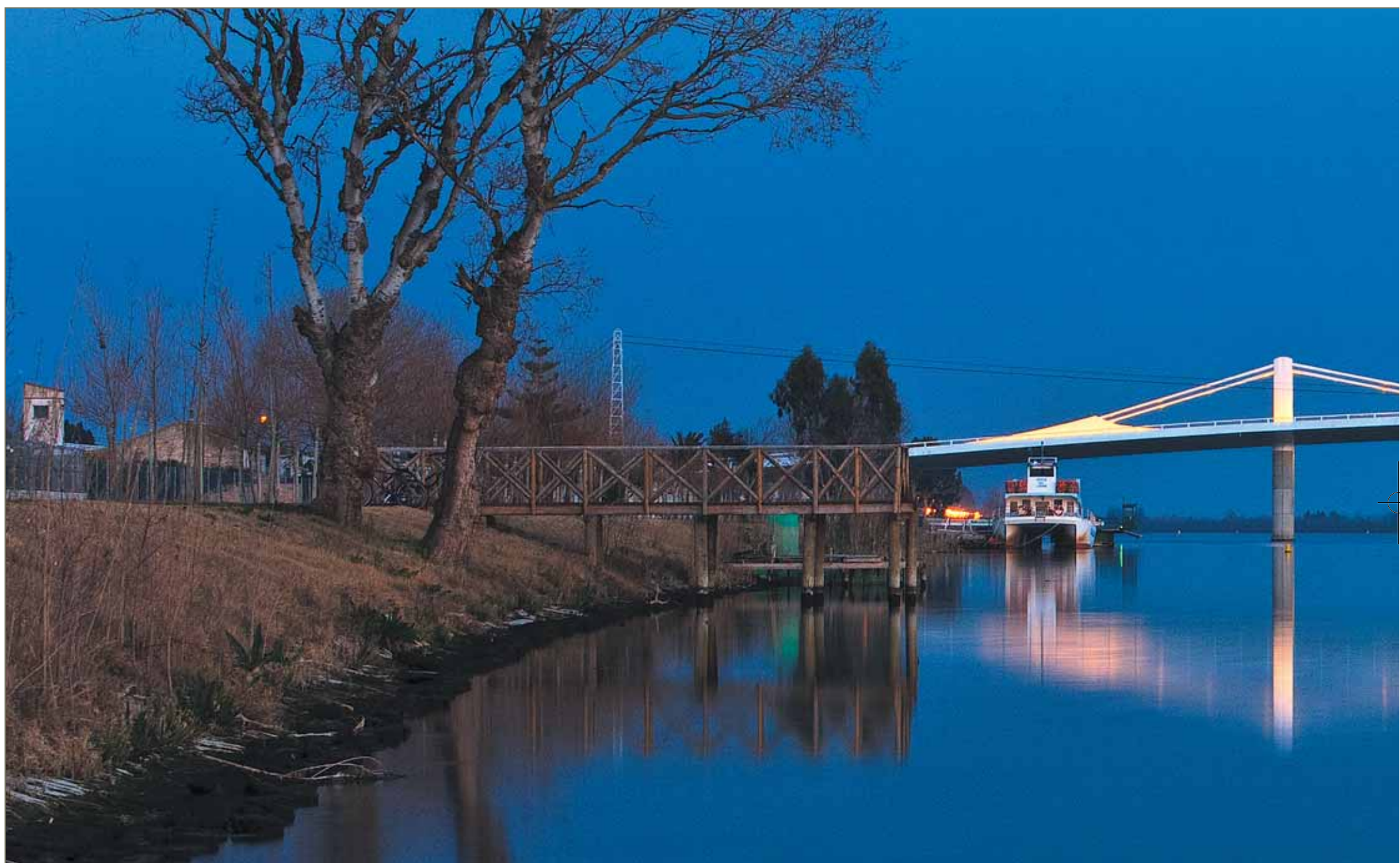
Parc Natural del Delta de l'Ebre

www.gencat.cat/parcs

Sol·licitud de permisos i subvencions

Tipus	Moment i lloc de tramitació	Documentació
Permís per espantar ànecs	Abril-maig, durant la sembra Agost-setembre, abans de la collita Oficines Administratives, Casa de Fusta	Complimentació imprès específic
Permís per pescar amb rall	Generalment al març (depèn de l'Ordre de pesca anual) Oficines Administratives. C. de Fusta	Complimentació imprès específic 'Majors de 65 anys' Supeditat a l'Ordre de vedes anual
Permís per a filmacions i fotografia en zones del Parc	Tot l'any Oficines Administratives	Memòria explicativa de l'activitat i complimentació imprès específic
Sol·licitud de caça a l'Encanyissada	De març a febrer Oficines Administratives	Complimentació imprès específic
Sol·licitud d'arbres	Tot l'any Ecomuseu	Complimentació imprès específic
Indemnitzacions per espècies protegides	De maig a octubre Oficines Administratives	Complimentació imprès específic
Crems controlades en espais naturals	Gener, febrer Oficines Administratives	Complimentació imprès específic

De pont a pont

S

ortida nocturna en bicicleta pel camí de sirga deltaic, itinerari recentment inaugurat amb l'objectiu de descobrir part de la fauna nocturna i els quatre ponts que creuen l'Ebre en

terra deltaica: el pont Penjant, el pont de la N-340, el pont de l'illa de Gràcia i lo Passador. **Dissabte 19 de març. Trobada a les 20 h a l'oficina d'informació turística d'Amposta. Hora prevista de finalització: 00.30 h.**

AJUDA'NS EN LA CONSERVACIÓ:

si trobes un animal salvatge ferit o en situació de perill, truça'ns i el passarem a recollir o a rescatar i te'n mantindrem informat de la recuperació.

Tel. 977 267 082